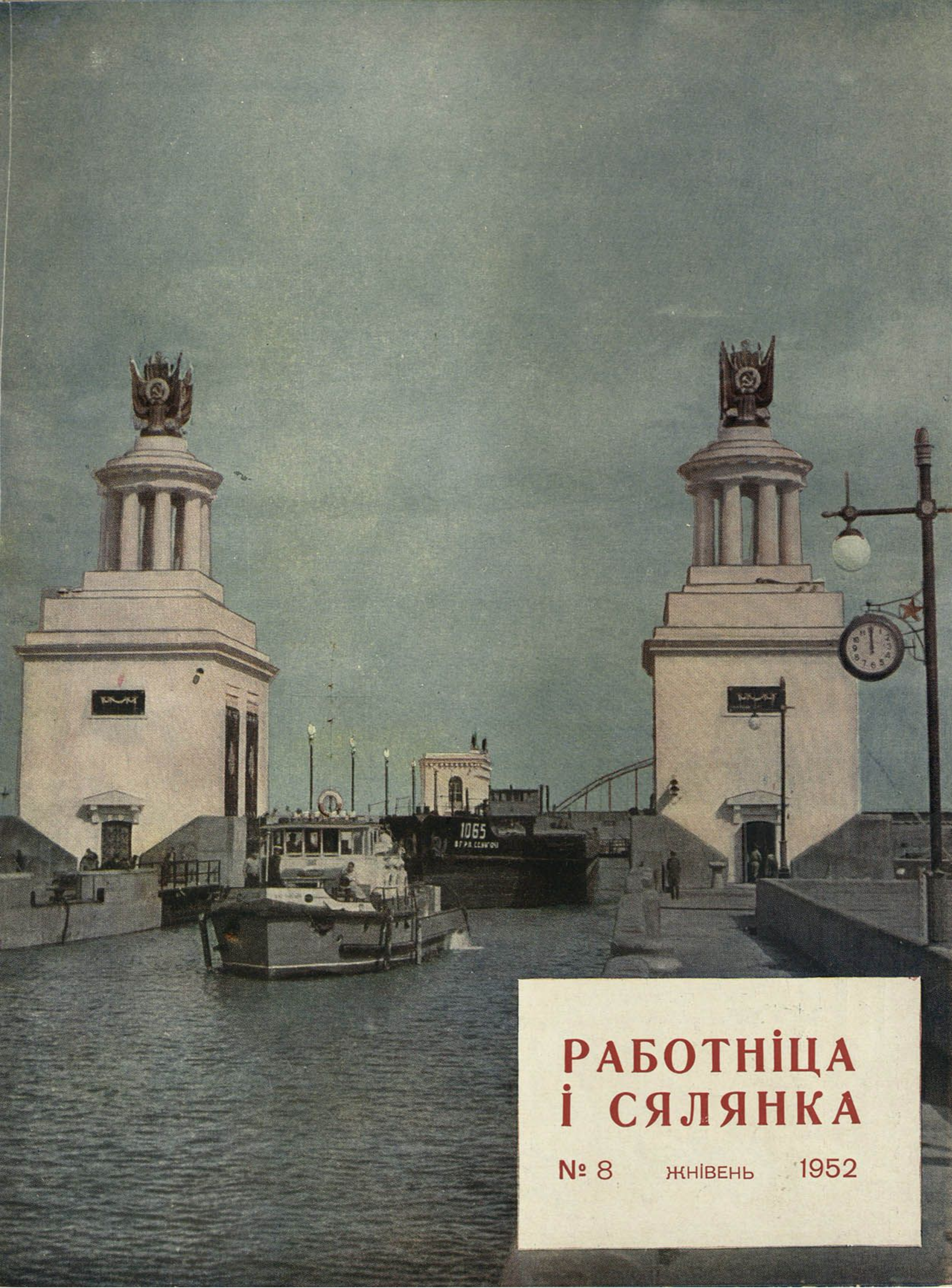

РАБОТНІЦА І СЯЛЯНКА

№ 8 ЖНІВЕНЬ 1952

Мінску слава

Музыка Р. ПУКСТА.

Словы Міколы ГАМОЛКІ.

Тут радамі стаяць камяніцы,
У небе ясным лунаюць сцягі.
Век жыві, Беларусі сталіца,
Век жыві, слаўны Мінск дарагі!

Прыпеў:

Мінску слава! Мінску слава!
Па-над ім ззяе мора агнёў.
Прыгажэйшы у нашай дзяржаве
Ён цяпер між другіх гарадоў.

Па шырокім па новым праспекце,
Між прысад расцвітаючых дрэў
Люба радасць у сэрцы пранесці,
Чуць машын працавіты напеў.

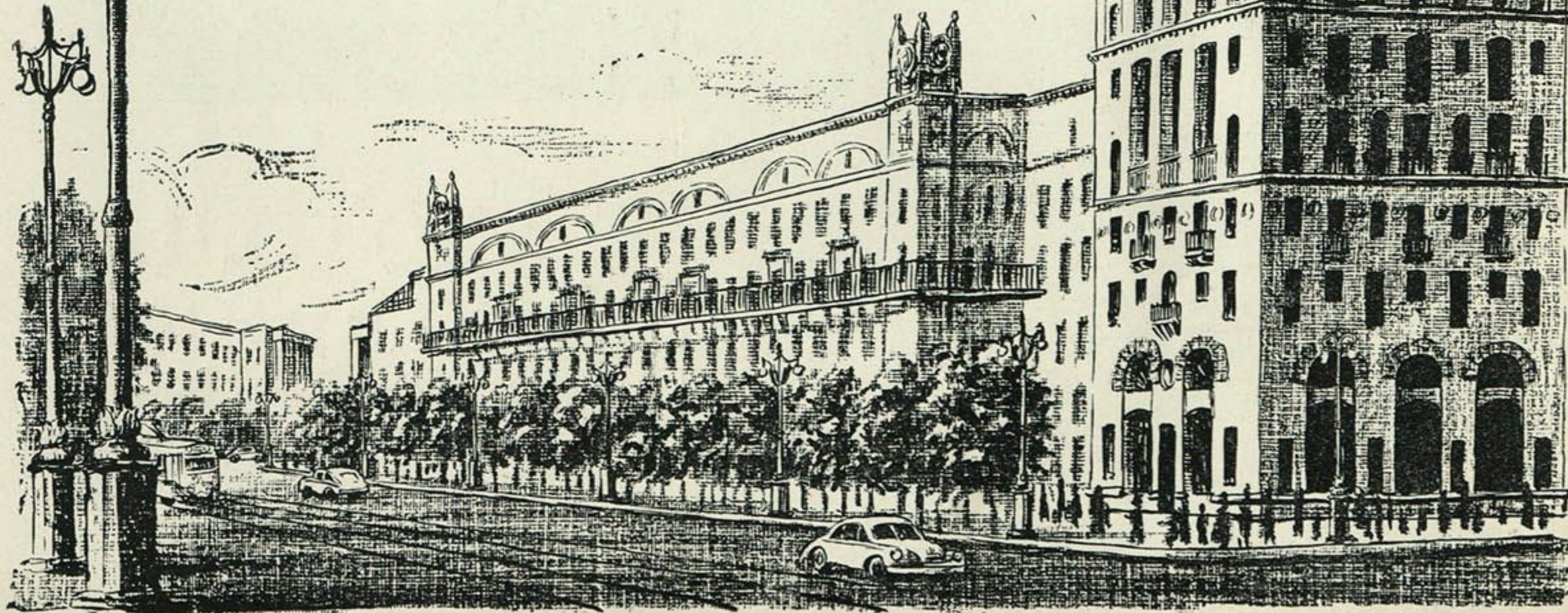
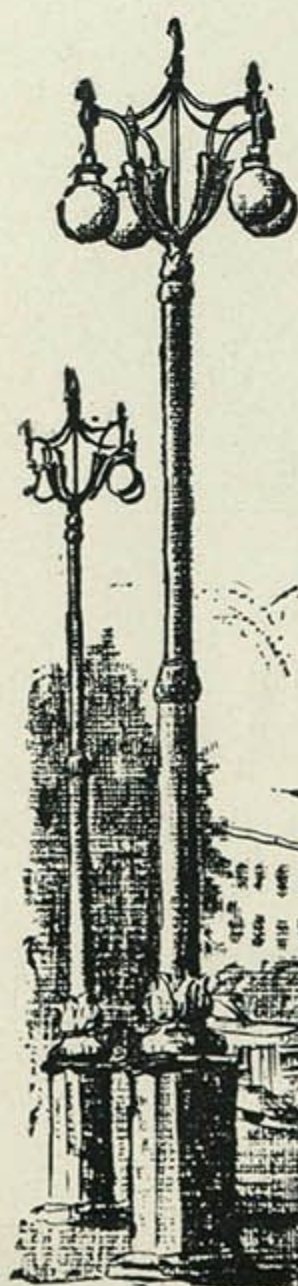
Прыпеў.

Мінск апранут бетоном, металам,
Прыгажэе ён з года ў год.
Яго славіў бяссмертны Купала,
Яго славіць увесь наш народ.

Прыпеў.

Ён з Масквой звязан дружбаю шчырай,
Кіеў стольны яму родны брат.
Ён на варце стаіць сёння міру,
Ён багатцем і шчасцем багат.

Прыпеў.

Государственная
библиотека СССР
им. В. И. Ленина

2354

и-53

6599

Д а в е д а м а ўсіх арганізацый ВКП(б)

Гэтымі днямі адбыўся ў Маскве Пленум Цэнтральнага Камітэта ВКП(б).
Цэнтральны Камітэт ВКП(б) пастанавіў склікаць 5 кастрычніка 1952 года
чарговы XIX з'езд ВКП(б).

Парадак дня XIX з'езда:

1. Справаздачны даклад Цэнтральнага Камітэта ВКП(б) — дакладчык
Сакратар ЦК тав. Маленкоў Г. М.
2. Справаздачны даклад Цэнтральнай Рэвізійнай Камісіі ВКП(б) — даклад-
чык Старшыня Рэвізійнай Камісіі тав. Маскатаў П. Г.
3. Дырэктывы XIX з'езда партыі па пятаму пяцігадоваму плану развіцця
СССР на 1951 — 1955 гады — дакладчык Старшыня Дзяржплана тав. Са-
бураў М. З.
4. Змяненні ў Статуце ВКП(б) — дакладчык Сакратар ЦК тав. Хру-
шчоў Н. С.
5. Выбары цэнтральных органаў партыі.

Норма прадстаўніцтва і парадак выбараў дэлегатаў на з'езд:

- 1) Адзін дэлегат з рашаючым голасам на 5.000 членаў партыі;
- 2) Адзін дэлегат з дарадчым голасам на 5.000 кандыдатаў у члены партыі.
- 3) Дэлегаты на XIX партыйны з'езд выбіраюцца згодна Статута партыі
закрытым (тайным) галасаваннем.
- 4) Ад партарганізацый РСФСР дэлегаты выбіраюцца на партыйных
канферэнцыях абласцей, краёў і аўтаномных рэспублік. У другіх саюзных
рэспубліках дэлегаты выбіраюцца на абласных партыйных канферэнцыях або
на з'ездах компартый саюзных рэспублік — па ўгледжанню ЦК компартый
саюзных рэспублік.
- 5) Комуністы, якія састаяць у партыйных арганізацыях Савецкай Арміі,
Ваенна-Марскога Флота і пагранічных часцей МДБ, выбіраюць дэлегатаў
на XIX з'езд партыі разам з астатнімі партыйнымі арганізацыямі на абласных,
краявых партканферэнцыях або з'ездах компартый саюзных рэспублік.

Сакратар ЦК ВКП(б) І. СТАЛІН.

1952
1-27
1952

В М Д А М А
XIX
BKI(5)

1. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.

Итого за 1952 год

1. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
2. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
3. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
4. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
5. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.

Итого за 1952 год в СССР

1. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
2. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
3. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
4. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.
5. В 1952 году в СССР было произведено 1,2 млрд. руб. продукции, что составляет 100% к 1951 году.

Итого за 1952 год в СССР

ПАЛЕПШЫЦЬ РАБОТУ СЯРОД ЖАНЧЫН

Партыя і савецкая дзяржава стварылі ўсе ўмовы для нябачанага культурнага і палітычнага росту жанчын. На вытворчасці і ў калгасах, у навуковых і вышэйшых навучальных установах — ва ўсім шматганным жыцці нашай рэспублікі жанчыны прымаюць усё большы ўдзел.

У прамысловасці рэспублікі занята 45,5 процанта жанчын. У сістэме народнай асветы жанчыны складаюць 69,9, а ў органах аховы здароўя 83,3 процанта. Не менш жанчын у сельскай гаспадарцы. З агульнай колькасці працаздольных калгаснікаў больш паловы жанчын.

Жанчыны Беларусі разам з усім савецкім народам умацоўваюць магутнасць нашай вялікай Радзімы. Ва ўсіх галінах народнай гаспадаркі яны паказваюць узоры самаадайнай стаханаўскай працы.

Выхаванне і вырошчванне жанчын партыя лічыць вельмі важнай часткай усёй сваёй работы. Два гады таму назад, 8 жніўня 1950 года Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі прыняў пастанову «Аб мерах па палепшанню работы сярод жанчын і вылучэнню іх на кіруючую работу». Ад усіх партыйных арганізацый патрабавалася сістэматычна павышаць палітычны і культурны ўзровень жанчын, уцягваць іх у вытворчае і прамадскае жыццё, клапаціліва вырошчваць кадры з лепшых работніц, калгасніц, інтэлігентак. Выконваючы гэтую пастанову, абкомы, гаркомы і райкомы партыі ўзмацнілі масава-палітычную работу сярод жанчын. Аднак у нас далёка яшчэ не выкарыстаны ўсе магчымасці для палепшання работы сярод жанчын, вылучэння іх на кіруючыя ўчасткі. Гэта можна даказаць на канкрэтных фактах.

Узяць к прыкладу два буйныя прадпрыемствы Віцебска (трыкатажную фабрыку «КІМ» і дыванова-плюшавы камбінат), дзе пераважае жаночая праца. Да жанчын адносяцца там па-рознаму.

На фабрыцы «КІМ» адчуваецца імкненне адміністрацыі і партыйнай арганізацыі стварыць для росту жанчын неабходныя ўмовы. Тут усе начальнікі цэхаў, змен, майстры — жанчыны. Сярод інжынераў і тэхнікаў — 125 жанчын. За апошні час 22 жанчыны вылучаны на кіруючыя работы: С. І. Вінаградова — начальнікам аддзела кадрў, В. П. Замяціна — начальнікам фарбавальнага цэха, Н. Н. Кінігіна — намеснікам начальніка фарбавальнага цэха, Кірылава — загадчыцай хімічнай лабараторыі і г. д.

Сярод 2 930 стаханаўцаў і ўдарнікаў фабрыкі — 2 490 жанчын. Многія з іх — сапраўдныя наватары вытворчасці. Вязальшчыцы панчошнага цэха Баранова, Фёдарова, Барановіцкая, Жулева, Казлоўская, Багданава і інш. працавалі раней на 10 вязальных машынах кожная. У красавіку гэтага года яны перайшлі на абслугоўванне 25 машын і выконваюць норму на 135 — 140 процантаў пры выдатнай якасці прадукцыі.

Закройшчыца Новікава, свідравальшчыцы Чэркас і Таўклас, кецельшчыца Астроўская і многія іншыя працуюць зараз у рахунак 1953 года. Фабрыка ў цэлым з месяца ў месяц выконвае вытворчы план. Ёсць, праўда, і недахопы.

У прыватнасці, партыйная і комсамольская арганізацыі мала клапацяцца аб павышэнні палітычнага і агульнаадукацыйнага ўзроўню беспартыйных работніц.

Інакш пастаўлена справа на дыванова-плюшавым камбінаце. Тут адчуваецца баязнь вылучэння жанчын на адказныя ўчасткі. Сярод начальнікаў цэхаў, аддзелаў, майстроў няма ніводнай жанчыны. Жанчын, якія на палітычнаму ўзроўню і тэхнічных ведах могуць быць на кіруючай рабоце, трымаюць на другарадных пасадах (інжынеры А. І. Падгорнева, О. С. Шырагорава, Н. Д. Балавінцава).

Кіраўніцтва фабрыкі і партыйнае бюро не ўдзяляюць належнай увагі выхаванню маладых спецыялістаў.

Не дбаюць тут і пра бытавыя ўмовы. У інтэрнаце няма ўмывальнікаў, на кухні паламана пліта. Дзяўчаты вымушаны ў пакоях гатаваць яду, мыць бялізну.

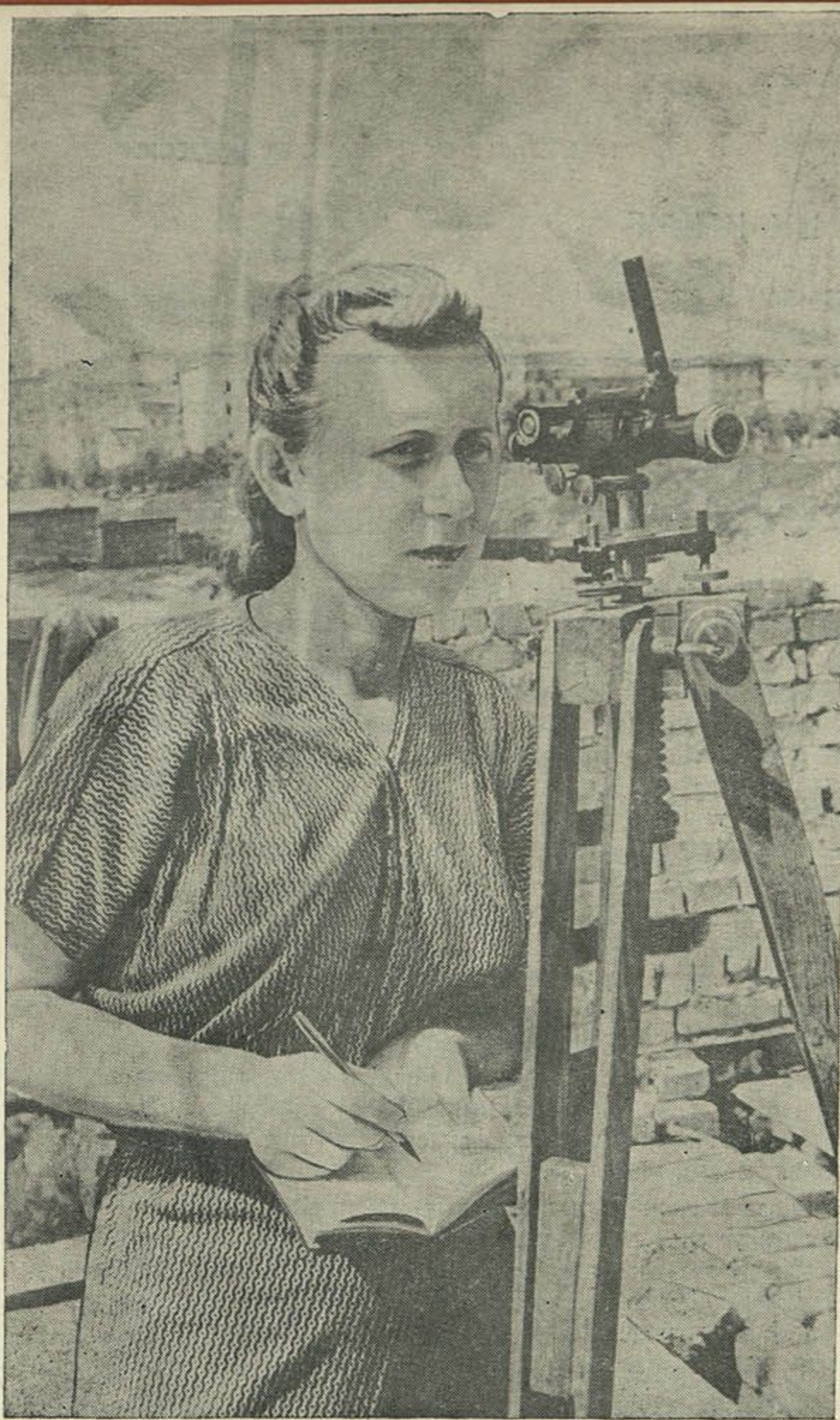
Дрэнна пастаўлена на камбінаце і палітыка-масавае работа. Міністэрства лёгкай прамысловасці БССР і гарадскі камітэт партыі павінны заняцца палепшаннем умоў работы на дыванова-плюшавым камбінаце.

Вялікае значэнне для працуючых жанчын мае наяўнасць дзіцячых устаноў. На жаль, рост іх у рэспубліцы адстае ад узрослых запатрабаванняў насельніцтва. Міністэрства лёгкай прамысловасці дрэнна спраўляецца з адкрыццём дзіцячых устаноў на прадпрыемствах, дзе працуе пераважная большасць жанчын.

Больш таго, Міністэрства лёгкай прамысловасці не асвойвае поўнае сродкі, адпушчаныя на будаўніцтва дзіцячых устаноў. Так, напрыклад, у 1951 годзе павінны былі адкрыцца дзіцячыя сады пры Мінскай абутковай фабрыцы імя Кагановіча і Гомельскай панчошна-трыкатажнай, аднак яны ўсё яшчэ не ўведзены ў строй.

Бязмежныя магчымасці стварэння жаночага актыва мае калгасная вёска. У рэспубліцы 122 жанчыны працуюць старшынямі калгасаў, 1 058 — брыгадзірамі, 1 596 — загадчыкамі жывёлагадоўчых ферм, больш 14 000 — звеннявымі тэхнічных культур. Дзесяткі тысяч калгасніц змагаюцца за вырошчванне высокіх ураджаяў на сацыялістычных палях, за ўздым грамадскай жывёлагадоўлі. Высокае званне Героя Сацыялістычнай Працы за атрыманне высокіх ураджаяў прысвоена 26 жанчынам. Ордэнамі і медалямі Савецкага Саюза ўзнагароджана 1 915 калгасніц.

Многія жанчыны паказалі сябе добрымі арганізатарамі. У Радашковіцкім раёне Маладзечанскай вобласці адным з перадавых з'яўляецца калгас імя Леніна. Кіруе калгасам Мар'я Мушавец. Калгас выканаў трохгадовы план развіцця грамадскай жывёлагадоўлі, паспяхова праводзіць палявыя работы. Больш года кіруе калгасам імя Дзімітравы Ільянскага раёна Кацярына Жук. За час яе работы значна ўзрасло грамадскае багацце калгаса. Але ў той-жа Маладзечанскай вобласці ёсць факты недаацэнкі жаночых калгасных кадрў. Так, у Вілейскім раёне няма ні адной жанчыны, якая-б працавала старшынёй калгаса або загадвала жывёлагадоўчай фермай.

Мінск у рыштаваннях будоўляў. Штодзённа на аднаўленне нашага горада выдаткоўваецца паўтара мільёна рублёў. З кожным днём прыгажэе сталіца Беларусі. Тысячы будаўнікоў працуюць на аднаўленні Мінска. Сярод іх комсамолка Аіда Васільева — тэхнік-будаўнік трэста № 1 «Галоўмінскбуда». Вось яна — на будаўнічай пляцоўцы аднаго з новых дамоў, якія вырастуць у нашай сталіцы.

Фото Ч. Мезіна
(Фотахроніка БелТА)

Совецкая дзяржава дае вёсцы з кожным годам усё больш трактараў і камбайнаў. Для іх патрэбна вялікая колькасць механізатараў.

Сёлета ў нас працуе больш чым раней жаночых трактарных брыгад. Так, у Полацкай вобласці к пачатку палявых работ было ўкамплектавана 20 жаночых трактарных брыгад. Пяршынства ў сацыялістычным спаборніцтве па вобласці займае брыгада Дунілавіцкай МТС, якую ўзначальвае тав. Відуліна. К 1 чэрвеня брыгада выканала больш паловы гадавога плана, а план радковай сяўбы выканан на 102 процанты. У вобласці добра працуюць жаночыя трактарныя

брыгады Германавіцкай МТС (брыгадзір Радзько), Відзаўскай МТС (брыгадзір Сцяпанав), Пліскай МТС (брыгадзір Гарнастай) і інш.

У Пастаўскай МТС Маладзечанскай вобласці пяршынства трымае жаночая трактарная брыгада тав. Е. Е. Кайро. Брыгада выканала план сяўбы больш як на 160 процантаў, эканоміла 417 кілаграмаў гаручага. Яніна Юхно на трактары ХТЗ выканала план веснавой сяўбы на 333 процанты, эканоміўшы 335 кг гаручага. Яе работа атрымлівае заўсёды толькі добрую і выдатную ацэнку.

На жаль, далёка не ўсюды жаночым трактарным брыгадам ствараюць нармальныя ўмовы работы. Нядаўна аддзел Цэнтральнага Камітэта партыі правёў нараду з удзелам загадчыкаў аддзелаў па рабоце сярод жанчын абласных камітэтаў партыі і памочнікаў начальнікаў палітсектараў па жонрабце. На нарадзе выявілася не мала фактаў ігнаравання работы жаночых трактарных брыгад. Так, у мінулым годзе ў Гастрычэцкай МТС (Драгічынскі раён Пінскай вобласці) была створана жаночая трактарная брыгада. Аднак яна хутка распалася, бо ёй не аказалі ніякай дапамогі. Сёлета сабралі новую брыгаду, але далі дрэнна адрамантаваныя трактары. Машыны доўга прастойваюць, тэхнічная дапамога трактарыстам не аказваецца, харчаванне не арганізавана. Брыгада фактычна зноў распадаецца. І не дзіва: дырэктар МТС тав. Цітоў лічыць стварэнне жаночых трактарных брыгад бескарыснай справай.

Дырэктар Свірскай МТС тав. Сапегін таксама не стварыў жанчынам-механізатарам неабходных вытворчых і бытавых умоў. У яго з васьмі трактарыстак засталася толькі трое.

ЦК ВКП(б) і ЦК КП(б)Б патрабуюць ад усіх партыйных арганізацый сур'ёзнай увагі да выхавання і вырошчвання кадраў жанчын-механізатараў, да стварэння ім нармальных умоў у рабоце.

Калгаснае сялянства нашай рэспублікі настойліва змагаецца за выкананне абавязацельстваў, узятых у пісьме да таварыша Сталіна. Зараз у самым разгары ўборка збожжавых і тэхнічных культур, выкананне першай калгаснай запаведзі — хлебанарыхтовак. У такі гарачы час асабліва важна, каб партыйныя і комсамольскія арганізацыі, жонсоветы і дэлегацыі сходы дабіліся выхаду ўсіх калгасніц на работу. Актыўісткі асабістым прыкладам павінны павесці за сабой усю масу калгасніц. Кожны нявыход на работу трэба разглядаць, як надзвычайную падзею ў жыцці калгаса. Неабходна ўзмацніць масавую работу сярод калгасніц, актывізаваць работу сельскіх агітатараў.

У буйных калгасах і на прадпрыемствах заходніх абласцей рэспублікі створаны жаночыя саветы. Яны з'яўляюцца актыўнымі памочнікамі партыйных арганізацый. Добрыя вынікі ў палітычным выхаванні жанчын наглядаюцца там, дзе партыйныя арганізацыі добра кіруюць жонсоветамі.

Але не ўсе партыйныя арганізацыі аднолькава ўважлівы да работы сярод жанчын. Ігнаруюць яе ў Сапоцкінскім, Радунскім, Паразоўскім, Лідскім раёнах Гродзенскай вобласці, у Нясвіжскім раёне Баранавіцкай вобласці і іншых месцах. У выніку недаацэнкі масавай работы сярод жанчын у гэтых раёнах многія калгасніцы не выпрацоўваюць мінімуму працадзён.

Партыя вучыць, што работу сярод жанчын нельга разглядаць у адрыве ад агульных задач камуністычнага выхавання працоўных. Важна выкарыстаць усе метады палітычна-выхаваўчай работы сярод жанчын. Лекцыі і даклады, індывідуальныя гутаркі і сходы, палітычная і агульнаадукацыйная вучоба — усё павінна быць падпарадкавана задачам яшчэ большага ўцягнення працоўных жанчын рэспублікі ў актыўнае будаўніцтва камуністычнага грамадства.

ВОЛГА-ДАНСКІ КАНАЛ УСТУПІЎ У СТРОЙ

І. ВІКТАРАЎ.

ДВАЦЦАЦЬ сёмага ліпеня 1952 года ўвесь савецкі народ урачыста адсвяткаваў адкрыццё Волга-Данскога суднаходнага канала імя В. І. Леніна — першыя вялікіх будоўляў камунізма. Гэты дзень увойдзе ў гісторыю нашай Радзімы, як адна з яркіх старонак гераічнага летанісу аб вялікім працоўным подзвігу савецкіх людзей, аб здзяйсненні іх заповітнай мары — злучэнні двух вялікіх рускіх рэк.

Збудаванне Волга-Данскога канала з'яўляецца трыумфам перадавой савецкай навукі і тэхнікі, трыумфам ланіска-сталінскай палітыкі індустрыялізацыі і электрыфікацыі краіны, яркім сведчаннем нашага хуткага прасоўвання наперад — да камунізма.

Волга-Данскі суднаходны канал — гэта сапраўдны цуд сучаснасці. Для таго, каб лепш уявіць сабе, якая каласальная праца затрачана на збудаванне канала, даволі прыпомніць, што на будаўніцтве Волга-Дона і звязаных з ім збудаванняў выканана 152 мільёны кубаметраў зямельных работ, укладзена каля 3 мільёнаў кубаметраў бетону і жалезабетону, зманціравана больш 44 тысяч тон металаканструкцый і механізмаў. За тры гады пабудаваны не толькі суднаходны канал даўжынёй у 101 кіламетр з 13 унікальнымі аўтаматызаванымі шлюзамі, насоснымі станцыямі, плацінамі, дамбамі, вадаскідамі і вадаспускамі, мастамі, прыстанямі, аўтамабільнымі дарогамі і чыгункамі. Створаны таксама магутны Цымлянскі гідравузел, некалькі магістральных арашальных і размеркавальных каналаў, велізарнае Цымлянскае вадасховішча, ужо прызванае ў народзе морам.

Асноўнай задачай Волга-Данскога суднаходнага канала з'яўляецца злучэнне ўсіх мораў еўрапейскай часткі СССР у адзіную водна-транспартную сістэму. Уступленне ў строй канала імя Леніна азначае стварэнне новай глыбокаводнай транспартнай магістралі, якая злучае пяць мораў. Вялікі Волга-Данскі водны шлях дазваляе ажыццявіць сувязь паміж поўначчу і поўднем краіны па суднаходных трасах некалькіх рачных сістэм агульнай працягласцю каля 43 тысяч кіламетраў. На поўнач па каналу пойдучь данецкі вугаль і метал, хлеб, рыба, кансервы, на поўдзень — лес, аўтамашыны, трактары, папера і г. д.

Волга-Данскі суднаходны канал з'яўляецца важнейшым звяном геніяльнага сталінскага плана пераўтварэння прыроды. Неабсяжныя стэпы, якія спрадвеку пакутвалі ад засухі, атрымаюць жыватворчую вільгаць. У бліжэйшыя гады будуць створаны арашальныя і абвядняльныя сістэмы, якія дазваляць арасіць 750 тысяч гектараў і абвядніць 2 мільёны гектараў зямель калгасаў і саўгасаў Сталінградскай і Растоўскай абласцей. На калгасных палях акрамя пшаніцы будуць у шырокіх размерах культывавацца бавоўна, рыс і іншыя новыя для гэтага краю расліны. Арашэнне створыць умовы для павелічэння пасеваў гародніны, для развіцця садоўніцтва і вінаградарства. Засушлівыя і поўпустынным раёны ў недалёкай будучыні ператворацца ў даліны ўрадлівасці і багацця.

Разам з уводам у дзеянне Волга-Данскога канала ў значнай меры вырашаецца і энергетычная праблема вялікага эканамічнага раёна. Цымлянская гідраэлектрастанцыя дасць ток для патрэб прамысловасці. У сельскай гаспадарцы электрэнергія будзе выкарыстана для электраворыва і комплекснай механізацыі працаёмкіх работ у жывёлагадоўлі.

Поўнакроўным, кіпучым жыццём жыве канал у першыя

дні свайго нараджэння. З вярхоўяў Волгі праз канал ідуць караваны баржаў, грузаныя лесам, машынамі, тканінамі. А насустрач ім вялікім водным шляхам ужо ідуць патокі збожжа новага ўраджаю. Па трасе канала робяць рэйсы велізарныя прыгажуні-цеплаходы. Устаноўлены рэгулярныя водныя пасажырскія зносіны паміж Масквой і Растовам-на Дану.

Цудоўны малюнак узнікае перад вачыма пры ўваходзе ў канал з боку Волгі. На высокім беразе паўстае велічны манумент Іосіфа Вісарыёнавіча Сталіна. Правадыр як-бы ласкава запрашае караблі ўвайсці ў вялікую водную магістраль.

Першы шлюз канала ўвечаны беласнежнай трыумфальнай аркай. Гасцінна адкрываюцца перад суднамі шматтонныя жалезныя вароты. Не праходзіць і пятнаццаці хвілін, як камера шлюза нападняецца вадой і паднімае судно амаль на дзесяць метраў угору, нібы на гіганцкую ступеньку. Хутка апускаюцца ў ваду галаўныя вароты шлюза, і судно працягвае далейшы шлях па каналу, але ўжо на вышыні, якая значна перавышае ўзровень Волгі.

Кіраванне працэсам шлюзавання ажыццяўляецца аўтаматычна з памяшкання, якое знаходзіцца ўнутры аркі шлюза. Адным толькі паваротам рычага начальнік вахты прымушае падымацца або апускацца масіўныя вароты, нападняе вадой камеру шлюза.

Абслугоўваюць канал у большасці маладыя спецыялісты. Калектыў шлюза № 2 справядліва лічыцца маладзёжным. Ён складаецца з чатырох інжынераў, якія нядаўна скончылі Ленінградскі і Горкаўскі інстытуты інжынераў воднага транспарту, і маладых эксплуатацыйнікаў, большасць якіх мае сярэднюю тэхнічную асвету. Хоць у моладзі нехапае яшчэ практычнага вопыту, але яна добра спраўляецца са сваімі абавязкамі. Начальнікі вахт Анатолій Шумілаў, Уладзімір Буркін і Валенцін Звягін ужо скарацілі час шлюзавання да 13 — 15 хвілін.

З боку Волгі па трасе канала размешчана дзевяць шлюзаў. Прайшоўшы іх, судно падымаецца на вышыню ў 88 метраў над узроўнем Волгі. Далей судно праходзіць па вадаразделу і трох вадасховішчах: Варвараўскім, Бераслаўскім і Карпаўскім, створаных у бязлюдным стэпе.

Паміж Бераслаўскім і Карпаўскім вадасховішчамі знаходзяцца адзінаццаты і дванаццаты шлюзы. Працэс шлюзавання адбываецца тут у адваротным парадку. Вада з камеры шлюза адкачваецца, і судно апускаецца ўніз па лесвіцы к Дону.

Прайшоўшы трынаццаты, апошні, шлюз канала, судно выходзіць у рэчышча Дона. На высокім беразе ракі раскінуўся горад Калач — буйны рачны порт.

Волга-Данскі канал у корані змяніў аблічча гарадоў і станіц, размешчаных на трасе новага воднага шляху. З невялікага рабочага пасёлка Калач ператварыўся ў буйны прамысловы і культурны цэнтр, важны порт.

Мора. Шырокае, раздольнае, раскінулася яно на сотні кіламетраў. Яго воды падыйшлі ўсуточ да калгасных палёў і цяпер лашчаць масівы даспяваючага збожжа, ярказеляныя пасевы бавоўніка. Ад берагоў вадасховішча на многа кіламетраў вада пайшла ў стэп, несучы з сабой жыццё. І сухое паветра становіцца ўсё больш вільготным.

Прасторы Цымлянскага вадасховішча дзень і ноч у розных кірунках шнуруюць караблі. Іх гудкі пераможна пераклікаюцца над шырокай воднай роўнядзю.

г. Сталінград.

ЖАНЧЫНЫ АНГЛІІ У барацьбе ЗА МІР

МОНІКА ФЕЛТАН,
лаўрэат міжнароднай Сталінскай
прэміі

«Мы, маці, можам выратаваць мір, я гэта ведаю, але мы павінны дзейнічаць для таго, каб дабіцца гэтага — дзейнічаць гэтак сама ўпарта, як мы дзейнічалі для таго, каб выхаваць і ўмацаваць сям'ю... Я не магу вам сказаць, колькі гадзін я патраціла на збор подпісаў пад петыцыяй міру... і амаль усе яе падпісвалі. Часта мне дзякавалі за «клопаты», за тое, што я прыйшла да іх з петыцыяй. Але я ўзяла-б на сябе значна больш клопатаў у імя міру ва ўсім свеце».

Гэтыя словы належаць пані Тэрэзе Кэмпбел — хатняй гаспадыні з Ліверпуля, з якой я спаткалася, вярнуўшыся з Карэі. Я прывезла ёй пісьмо ад сына, якога яна лічыла загінуўшым. Ён пісаў ёй, што здаровы і што ў Паўночнай Карэі аб ваеннапалонных добра клопоцяцца. Затым ён растлумачыў, што пасля таго, як кітайцы ўзялі яго ў палон, ён пазнаў праўду аб амерыканскай агрэсіі супроць кітайскага народа. Ён пісаў: «Рабі ўсё, што можаш у імя міру, што-б ты ні рабіла, мама, старайся сабраць жанчын і разам з імі выступаць за спыненне вайны ў Карэі».

Гэтае пісьмо перайначыла жыццё пані Кэмпбел. Яно дало ёй новую надзею на асабістае шчасце. Але яно зрабіла і больш — яно прымусіла яе ўсвядоміць свае абавязкі ў адносінах да мільёнаў і мільёнаў маці і жонак ва ўсім свеце, жыццё якіх засмучана страхам вайны; і, не гледзячы на тое, што пані Кэмпбел выконвае адказную работу ў заводскай сталовай і павінна даглядаць мужа і дачку дома, тым не менш яна знайшла час для таго, каб стаць актыўным удзельнікам прыхільнікаў міру і выконвае гэтую работу з нястомнай энергіяй.

Яе прыклад тыповы. Ён раскрывае тыя змены, якія адбыліся сярод многіх англійскіх жанчын на працягу мінулага года. Рух прыхільнікаў міру сярод англійскіх жанчын прымае розныя формы і праводзіцца вялікай колькасцю розных арганізацый. Зараз у Англіі налічваецца больш трыццаці розных нацыянальных арганізацый, якія выступаюць за мір, не лічачы соцень мясцовых арганізацый, і ва ўсіх іх жанчыны прымаюць усё больш актыўны ўдзел і адыгрываюць усё больш важную ролю. У жаночых секцыях палітычных партый і ў жаночых кааператывных гільдыях жанчыны актыўна змагаюцца супроць паніжэння жыццёвага ўзроўню, якое адбываецца з прычыны асігнаванняў на пераўзбраенне. Многія жаночыя кааператывныя гільды па-

Моніка ФЕЛТАН

трабавалі, каб урад шукаў шляхі ўстанаўлення ўзаемаразумення паміж пяццю вялікімі дзяржавамі і змяніў сваю ранейшую падтрымку палітыкі пераўзбраення. Акрамя таго, ператварэнне былога Камітэта па святкаванні Міжнароднага жаночага дня ў Нацыянальную асамблею жанчын, якая атрымала масавую падтрымку па ўсёй краіне, дало жанчынам новую ўпэўненасць у сваіх сілах у справе аказання ўплыву на грамадскую думку і ў тым, каб дабіцца міру для ўсяго чалавецтва.

Хуткае развіццё гэтага руху тлумачыцца рознымі прычынамі і праяўляецца па-рознаму. Перш за ўсё, на працягу мінулага года і асабліва за апошнія шэсць месяцаў пераўзбраенне выклікала новыя цяжкасці ў штодзённым жыцці насельніцтва. Кожны раз, калі хатняя гаспадыня ідзе ў магазін, яна бачыць, што некаторыя неабходныя рэчы хатняга ўжытку ўзраслі ў цане. Прыходзіцца адмаўляцца ад невялікай прывычнай роскошы для таго, каб плаціць за рэчы першай неабходнасці. На зароботную плату з кожным днём можна купіць усё менш і менш. У швейнай і тэкстыльнай прамысловасці зноў з'явілася вялікае беспрацоўе, бо насель-

ніцтва не можа купляць столькі адзення, як год ці два назад — і пастаянная пагроза беспрацоўя пашыраецца і на іншыя галіны. Акрамя таго, калі звальняюць з работы, першымі сярод страціўшых работу звычайна аказваюцца жанчыны.

Жанчыны добра адчуваюць, як падрыхтоўка да вайны сказваецца на будучыні іх дзяцей: іх сыноў, прызва-ных у армію, пасылаюць у Карэю або Малайю, і, магчыма, яны ніколі больш не вернуцца адтуль; асвета дзяцей знаходзіцца пад пагрозай, бо спынена будаўніцтва новых школ, у якіх адчуваецца такая вялікая неабходнасць, і таму што па ўсёй краіне зачыняюцца дзіцячыя сады. Будаўніцтва новых гарадоў ідзе так павольна, што многія не спадзяюцца ўбачыць іх закончанымі. Новыя жылыя дамы існуюць толькі на паперы — іх не могуць пабудаваць, бо сталё, неабходная для жыллёвага будаўніцтва, ідзе на танкі і гарматы.

Такім чынам жанчыны пачалі разумець. Гэтае разуменне выклікае ў іх рашучасць дабіцца такога жыцця, калі на першае месца будуць ставіцца жыццёвыя патрэбы, калі будуць будавацца жылыя дамы і школы замест ваенных заводаў і бамбардыроўшчыкаў. Гэтая рашучасць жанчын выяўляецца па-рознаму, часам у цяжкай штодзённай рабоце па арганізацыі новых груп барацьбы за мір, часам у мужных учынках. Напрыклад, усіх жанчын Англіі натхніў гераічны прыклад пані Пэт Сіерс, якая публічна выступіла супроць дэманстрацыі фільма, праслаўляўшага генерала Ромеля і нацыстаў. Калі суд патрабаваў ад Пэт Сіерс запэўнення ў тым, што яна не будзе больш выступаць з падобнымі пратэстамі, яна мужна адмовілася, ведаючы, што яе за гэта пасадзяць у турму. Яе зняволенне не толькі не напалохала іншых жанчын, а выклікала ў іх памяці часы, калі англійскія жанчыны дабіліся выбарчага права, дзякуючы такой-жа мужнасці і рашучасці. Многія старыя суфражысткі, якія пасля заваявання выбарчага права не прымалі актыўнага ўдзелу ў палітычным жыцці, цяпер, пасля перапынку больш як у 30 год, пачалі далучацца да руху прыхільнікаў міру і

напамінаць аб сваёй былой дзейнасці для таго, каб натхніць маладое пакаленне.

Першым знамянальным поспехам гэтай новай хвалі актыўнай дзейнасці была Нацыянальная асамблея жанчын, якая адбылася ў Міжнародны жаночы дзень, калі Асамблея, на якой планавалася ўдзел 1 000 жанчын з усіх канцоў Брытанскіх астравоў, перавысіла ўсе нашы самыя аптымістычныя чаканні, — і 1 600 жанчын, выбраных дэлегатамі, пакляліся выступаць за мір, за павышэнне жыццёвага ўзроўню і прымаць больш актыўны ўдзел у руху за добрабыт дзяцей.

Гэтая Асамблея, якая, з аднаго боку, была найвышэйшым пунктам уздыму, з другога боку, у поўным сэнсе слова, была толькі пачаткам. Кожная дэлегатка вярнулася ў свой горад або вёску, поўная рашучасці з новымі сіламі выступаць за справу міру. І гэтая рашучасць не аслабляе. Амаль кожны дзень у якой-небудзь частцы краіны ствараюцца новыя групы. У адным Лондане налічваецца ўжо 50 мясцовых груп Асамблеі, і кожная з іх працуе з велізарнай энергіяй. У іншых частках Англіі групы ствараюцца жанчынамі, мужы і сыны якіх знаходзяцца ў Карэі. У дзень другой гадавіны з дня пачатку амерыканскай агрэсіі ў Карэі жанчыны сабраліся ў Лондан з усіх канцоў Англіі і накіраваліся да парламента з патрабаваннем спыніць вайну ў Карэі і вярнуць дамоў усіх ваеннапалонных.

Англіійскія жанчыны ведаюць, што іх барацьба не будзе лёгкай. Яны таксама ведаюць, што справа міру блізка сэрцам усіх жанчын. І такім чынам жанчыны Англіі, якія аб'ядналіся ў імя выратавання міру ад жахаў вайны, выказваюць праз дзеянні свае пачуцці дружбы і салідарнасці з жанчынамі, якія выступаюць за мір ва ўсіх частках зямнога шара. Мы не можам і не павінны пацярпець паражэння.

23 мая. Пратэст супроць прыезду Рыджуэя ва Францыю. Шматлікая дэманстрацыя жанчын. Жанчыны г. Іўры слухаюць Жанет Вермерш, якая ўзяла слова па просьбе мясцовага камітэта ў абарону міру.

Розныя біяграфіі

Апавяданне А. ВАСІЛЕВІЧ.

Мал. Ю. Пучынскага.

У МАСКВЕ Эма Дуброўская разгаварылася з вядомай артысткай-спявачкай, якую напаткаў той-жа лёс, што і яе: англійскі ўрад ім абедзвюм адмовіў у візах на ўезд у горад Шэфілд, дзе павінен быў адбыцца 2-гі сусветны кангрэс прыхільнікаў міру.

Яны сядзелі поруч.

— Вось бачыце, — стрымана ўсміхаючыся, звярнулася да Эмы яе суседка, — як небяспечны мы для капіталістаў: настаўніца, артыстка...

— А ведаеце, я ганаруся гэтым адказам! — гарача адазвалася Эма. — Не тое, што за сябе ганаруся. Не! За сваю Радзіму, за свой савецкі народ ганаруся! Сілы нашай баяцца капіталісты. Усяму свету вайной пагражаюць, а савецкай настаўніцы і артысткі баяцца; баяцца рэдактара савецкай дзіцячай газеты; баяцца савецкай маці, дзеці якой загінулі героямі...

— Так, баяцца, — каротка згадзілася з ёю артыстка.

... Праз некалькі дзён яны спаткаліся зноў: ляцелі ў адным самалёце ў Варшаву.

Адзін за другім мяняліся краявіды: залатая восень Падмаскоўя, трактары і малатарні на палях Смаленшчыны, новабудоўлі Беларусі. І вось, нарэшце, польская зямля: шырокія гоні палеткаў, чысценькія невялічкія мястэчкі і гарадкі, руіны, — і тут-жа бясконца павуціна рыштаванняў, кучы цэглы, горы шчэбню, штабелі дошак.

— У іх, як і ў нас, усюды будоўля, — адводзячы погляд ад акна, заўважыла Эма.

— Жыццё адбудоўваюць. І вось не баяцца нас з вамі, — падаравала Эму позіткам чароўных вачэй, з якіх бруіўся задорны смех, артыстка.

— Сябры! — каротка сцвердзіла яе заўвагу Эма. — Тут сябры, а там ворагі.

— Так, тут сябры, а там ворагі, — задаволена паўтарыла артыстка. — Толькі, вядома, не ўсе.

— Я разумею: тыя, каму ўласны англійскі ўрад адмовіць у візе на праезд у Варшаву, як адмовіў ён нам праехаць у Шэфілд, вядома — нашы сябры, вядома — з намі...

... Эму Дуброўскую і ўсю савецкую дэлегацыю на аэрадрома сустрэлі сябры. Іх было многа. Іх было бачна, як толькі самалёт пачынаў заходзіць на пасадку. Эма не паспела апамятацца, як нечыя дужыя рук падхапілі яе, нібы пушынку, і знеслі з самалёта. І тут-жа насустрач ёй пацягнуліся дзесяткі такіх-жа таварыскіх цёплых рук — жоўтых, белых, чорных — з кветкамі. Яна нічога вакол сябе не адрознівала, акрамя блішчэўшых радасцю вачэй і ззяючых усмешак, акрамя рознагалосых і рознамоўных вітанняў. Усхваляваная такой нечаканай кранаючай сустрэчай, яна толькі паўтарала: «Сябры! Браты! Добры дзень вам!». Яна не адчувала нават слёз радасці, што ліліся з вачэй, і толькі тады заўважыла іх, калі нейкая жанчына з гордым тварам, дачасна збаранаваным маршчынамі, працягнула да яе руку ў шырокім белым рукаве і маленькай хусцінкай асцярожна выцерла ёй слёзы на шчацэ. Выцерла і нешта каротка, але выразна, сказала па-свойму.

«Не плач! Радуйся!» — зразумела яе Эма Дуброўская і, нібы да роднай, пацягнулася да гэтай далёкай сястры з сівой галавой і раннімі маршчынамі. Людзі расступіліся, даючы ім магчымасць абняцца.

— Сястра! — пацалавала яе ў сівую галаву Эма.

— Так, — здагадалася індыйка, і горды твар яе расцвіў, памаладзеў ад шчасця.

... У запіснай кніжцы Эмы Дуброўскай захаваліся лісткі, на якіх, хвалюючыся, што не здолее выказаць усё так, як хоча, яна слова ў слова запісала сваё выступленне на кангрэсе ў Варшаве.

... Збіраючыся ў гэты вечар у гарадскі тэатр на сход, прысвечаны абароне дзяцей, Эма дастала з пісьмовага стала сваю запісную кніжку — падарунак чылійскага паэта — і перад яе вачыма паўстала зноў Варшава, зала «Польскага слова», сотні родных, брацкіх вачэй, якія віталі яе,

глядзелі як на сястру, падбадзёрвалі. І Эма Дуброўская сказала тады:

«Браты мае! Сёстры мае далёкія! У нас розная мова, але мы адзін аднаго разумеем, бо шукаем агульнага: праўды і міру. У нас розны колер твару і вачэй, але сэрца б'ецца аднолькава. І гэта таму, што мы ідзем адной дарогай, моцна ўзяўшыся за рукі. Жывем мы ўсе ў розных канцах свету, але маем адну вялікую Радзіму, якая, як родная маці, бласлаўляе ўсіх нас на высокародную справу — барацьбу за мір. Гэта — мая Радзіма, мая савецкая дзяржава...»

Эма ўспомніла, што яна тады не дачытала па кніжцы бо расхвалывалася і нават крыху збілася. Яна пачала гаварыць не па запісу, а ад сэрца! ... Далёкія сябры, браты і сёстры — салдаты міру... Да іх зараз несліся думкі савецкай настаўніцы. Здавалася, яна і цяпер адчувала цяпло і моц рук, што віталі яе ў брацкай Варшаве.

... Ужо сёмы дзень на эмінім стала ляжаў ліст ад сястры. Ліст з Амерыкі... Ужо некалькі раз Эма бралася за пяро з цвёрдым намерам даць адказ. І кожны раз яе рука міжвольна, сама па сабе, адсоўвала пяро і паперу. І кожны раз яна сама сабе казалася: «Няхай заўтра». А чаму заўтра? Хіба ў яе сэрцы не было пачуцця да сястры? Хіба яна не спачувала гору Джэнні? Усё гэта было, але было і другое, куды мацнейшае, чым спачуванне сястры — голас уласнага сумлення. Ён загадваў Эме Дуброўскай, і яна не магла не паслухацца яго...

... «Няхай пасля дакладу!» — і ў гэты дзень да вечара адклала адказ Эма.

У той-жа вечар яна напісала:

«Нас нарадзіла адна маці, Джэнні! І ў дзяцінстве, калі мы былі яшчэ зусім малыя дзяўчынкі, усе казалі, што мы вельмі падобны. Памятаеш, Джэнні, наша нябожчыца-маці заўсёды марыла, каб для нас і лёс быў літасцівы аднолькава. Мне і дагэтуль памятаецца песенька, якую спявала яна, укладваючы нас спаць:

Прынясе вам, дзеці, лёс
Шчасце ваша — працу...

Відаць, яна сама склала гэтую песеньку. Напэўна сама, бо наш бацька вельмі часта заставаўся без працы, і ёй добра вядома было, якое гэта для чалавека няшчасце сядзець у Амерыцы без працы, не маючы за душой ніводнага долара...

Усё гэта, Джэнні, было так даўно, што часам я пачынаю сумнявацца ці магло быць так наогул.

Я атрымала, сястра, твой ліст, заліты гаручымі слязьмі асірацелага маці. І хто лепш за мяне, Джэнні, разумее тваё гора?

...Ты пішаш, што Карэя забрала твайго Гары...
Джэнні, Джэнні, я не маю права крыўдзіць цябе, ведаючы, як гэта балюча. Але я маю другое права: асуджаць цябе.

Я — таксама маці, якая, як і ты, згубіла на вайне свайго сына. Разам з сардэчным спачуваннем я шлю табе, маёй сястры, і другое: папрок і асуджэнне.

Перш за ўсё скажы мне, што зрабіла ты, каб не пусціць свайго Гары ў Карэю, каб утрымаць тысячы такіх юнакоў, як твой сын, на амерыканскай зямлі, дзе яны змаглі-б сеяць людзям дабро? Навошта вы, амерыканкі, аддалі мяснікам з Уол-стрыта сваіх сыноў? Навошта? Хіба вы не ведалі, на што штурхаюць іх гэтыя забойцы?

Якое права мелі вы, амерыканскія маці, забываць аб мацерах Карэі, у якіх таксама ёсць свае сыны і дачкі?

Ты пішаш, што яшчэ ў мінулым годзе Гары абяцаўся прыехаць назусім дадому на каляды. Але чагось затрымаўся. І вось, напярэдадні гэтых каляд вы атрымалі паведамленне аб яго смерці... Ах, Джэнні, Джэнні, як я шкадую цябе! Ты і дзяўчынкай наіўнай была, такой ты засталася і да сёрых валасоў. Хіба Гары сам абяцаўся? Гары абяцаў — пра гэта ведае ўвесь свет — і ты павінна ведаць, хто абяцаў яму гэта. Ваш людаед Трумэн думаў за некалькі месяцаў патапіць у крыві маленькую гераічную Карэю. А глядзі, колькі часу прайшло і колькі праліў ён крыві такіх маладых, як і твой Гары, амерыканцаў...

Як і ты, Джэнні, я таксама забыць не магу і плачу аб сваім Валодзі. Яго таксама забрала ад мяне вайна. Але я не кажу, Джэнні, што яго ў мяне забрала Германія, забраў Берлін... Джэнні, мой сын не хадзіў у Германію за тым, каб забіваць нявінных дзяцей і старых. Ён са школьнай парты пайшоў бараніць іх. Пайшоў бараніць сваю Радзіму, бараніць свет ад забойцаў, ад фашыстаў і таму я не толькі плачу аб маім хлопчыку. Я ганаруся ім.

Ні ты, Джэнні, ні ўсе вы, амерыканкі, чые сыны не вярнуліся з Карэі, не можаце, не маеце права адчуваць таго і гаварыць так, што адчуваем і як гаворым мы — савецкія маці.

У нас розныя біяграфіі, Джэнні...

* * *

Такі адказ паслала ў Нью-Йорк сваёй сястры колішняя Эма Кларк, а цяпер — Эма Дуброўская.

У іх сапраўды былі розныя біяграфіі. Сястра Джэнні — «сярэдняя» амерыканка, якая кожны дзень пакутліва размяркоўвала мужаў заробтак, дрыжучы над кожным доларам, а таксама ад думкі, што муж можа застацца без месца; прыходзячы ў жах ад страшэннай няпэўнасці і чакання лістоў ад сына з далёкай Карэі...

Эма Дуброўская і дагэтуль добра памятала, як галасіла і рвала на сабе валасы маці, праводзячы яе, семнаццацігадовую дзяўчынку, у далёкую Расію — гэтую велізарную катаргу-Сібір, якой уяўлялася яна ў Амерыцы. Аплаквалі яе, быццам на той свет адпраўлялі жывую, усе родныя і знаёмыя Эмы, плакала і яна сама.

Але слёзы высыхалі па меры таго, як усё далей і далей адыходзіў бераг, як усё шырэй і шырэй становілася шэрая посцілка акіяна, як усё слабей і слабей даносіліся матчыны стогны, як усё мізарнейшай здавалася бязмоўная, сумотная амерыканская статуя Свабоды...

Дачка партовага грузчыка, магутнай спіне якога не заўсёды хапала працы, а яго сям'і грошай на тыдзень, сустрэлася яна з такім-жа, як і бацька, рускім рабочым, які прыехаў «шукаць шчасця» ў Амерыцы. Пацягнуўшыся да яго шчырым даверлівым сэрцам, хутка знайшла ў ім вернага друга. Маладой, неспрактыкаванай дзяўчыне цяжка было тады меркаваць, знайшоў ён гэтае шчасце на яе радзіме ці не... Мусіць, знайшоў, бо дабрадушны загарэлы твар яго быў у той апошні, развітальны дзень усхваляваны і радасны...

Пазней ужо, калі з вачэй даўно зніклі амерыканскія небаскробы, ён прызнаўся ёй, што сапраўды быў шчаслівы, толькі не тым «шчасцем», якога прыязджаў шукаць у хвалёнай Амерыцы. Шчасце яго было іншае: рэволюцыйна-падпольшчык, ён мог ужо вярнуцца на Радзіму, да таварышоў і заняцца зноў сваёй справай, ад якой яго адарвалі царскія жандармы...

Юнай Эме адразу цяжка было разабрацца ў яго справах, але

каханне і захапленне сваім вялікім і разумным другам рабіла яе разумнай і вернай спадарожніцай яго неспакойнага і небяспечнага жыцця. Хутка звывалася і палюбіла яго таварышоў па агульнай справе — гэтых смелых і адкрытых сэрцам, як і яе Андрэй, рускіх людзей, з якіх кожны, не задумаўшыся ні на хвіліну, гатовы быў у ахвяру агульнай справе прынесці ўласнае жыццё.

Маладой салдаткай перажыла яна ў Расіі гады першай імперыялістычнай вайны. А сустрэўшы Андрэя з вайны ў салдацкім адзенні, аддала яго зноў рэволюцыі, не сказаўшы ні слова, бо разумела: так трэба.

Яшчэ мацней прывязала да сябе Эму, яшчэ радней зрабілася для яе радзіма Андрэя пасля нараджэння іх першага сына — аднагодка вялікага Кастрычніка.

Меншыя сын і дачка нарадзіліся і раслі ў гады, калі Радзіма і старэйшы брат ужо моцна стаялі на нагах, а сама яна, скончыўшы вячэрні педагагічны інстытут, працавала ў школе выкладчыцай англійскай мовы.

Ішлі гады, і суседзі ўжо даўно пакінулі называць Эму

«амерыканкай». Расія, дзе яна вырасла з семнаццацігадовай дзяўчынкі да свядомай жанчыны, што ішла цяпер упэўнена па дарозе, на якую вывёў яе некалі малады рускі рабочы-рэволюцыйнер, Расія, дзе бесклапотна раслі і, нібы кветкі, цвілі яе дзеці, была для яе цяпер другою Радзімай.

...З Амерыкі рэгулярна прыходзілі лісты ад малодшай сястры. Бацькі памерлі неўзабаве пасля ад'езду Эмы. Старога Кларка, які ў н'юйоркскім парту страціў сілы і здароўе, смерць засцігла на лаўцы аднаго з гарадскіх паркаў, дзе каратаў ён ночы, стаўшы беспрацоўным. Жонка перажыла яго ненадоўга.

У жыцці Джэнні таксама часта былі непаладкі.

Муж, праўда, пакуль што меў даволі трывалае месца пры адным з ваенных заводаў, але амаль усе грошы, што зарабляў, ішлі на лякарствы і дактароў, да якіх усё часцей і часцей ён звяртаўся.

Дзеці Джэнні таксама зайздросцілі эміным: яны па-сапраўднаму не ведалі нават лета, ніколі не бачылі лесу, ні разу не купаліся ў чыстай рэчцы на свежым пазетры...

Эміны дзеці вучыліся. Старэйшы сын Аляксандр вучыўся ў Маскоўскім універсітэце, дачка Вольга рыхтавалася на ўрача, малодшы Уладзімір канчаў дзесяцігодку. Усе трое, разам з бацькамі, марылі набыць вышэйшую адукацыю, каб аддаць свае веды Радзіме і народу.

Дзеці Джэнні марылі зусім пра другое: каб толькі знайсці хоць якую работу...

Апошняя вайна надоўга перарвала перапіску паміж сёстрамі.

У 1945 годзе, у апошнім баі, пад Берлінам, загінуў малодшы сын Эмы — Уладзімір.

У 1951 годзе быў забіты ў Карэі сын Джэнні — Гары.

Пра ўсе гэтыя падзеі Эма Дуброўская ўспомніла перад тым, як скончыць свой ліст.

«Аднак людзей, Джэнні, дзе-б яны ні жылі, якімі-б акіянамі ні падзяляліся, яднаюць іх справы. І ў нас, савецкіх

жанчын, і ў вас, амерыканак, ёсць зараз адна агульная святая справа — на ўвесь свет пратэставаць і патрабаваць кары бандыцкім учынкам людаедаў з Уол-стрыта.

Па ўсім свеце цвёрда ўжо крочаць непахісныя рады прыхільнікаў міру. Праз акіяны працягваюць яны свае мужныя рукі ўсім людзям добрай волі. Ты не павінна заставацца ад іх у баку, Джэнні. Не слёзы дапамогуць твайму гору, а барацьба за мір і шчасце на зямлі надасць табе і тысячам такіх, як і ты, амерыканак, права адкрыта глядзець у вочы ўсім сумленным людзям, права быць ім роднай сястрой...»

ЗА ПОЎНАЕ РОЎНАПРАЎЕ ЖАНЧЫН

Ф. НОВІКАВА,

прадстаўнік Беларусі ў Камісіі ААН па правах жанчын.

Н ЯДАЎНА давялося мне, як прадстаўніку Беларускай ССР, прыняць удзел у рабоце шостаў сесіі Камісіі па правах жанчын пры Эканамічным і Соцыяльным савеце Арганізацыі Аб'яднаных Нацый. На павестцы дня стаялі, у якасці асноўных, такія пытанні: разгляд канвенцыі аб палітычных правах жанчын; аб роўнай аплаце за роўную працу мужчын і жанчын; аб магчымасці атрымання жанчынамі адукацыі; аб становішчы жанчын у каланіяльных і залежных краінах; аб праграме работы Камісіі.

Прадстаўнікі Савецкага Саюза пры актыўнай падтрымцы прадстаўніка Польшчы прапанавалі ўключыць у павестку дня пытанне: «Аб мерах па палепшанню работы Камісіі па правах жанчын». Сваю прапанову савецкая дэлегацыя матывавала тым, што задачы па ўстанаўленню роўнапраўя жанчын з мужчынамі ў галіне палітычнай, эканамічнай, соцыяльнай, а таксама асветы не выкананы, хоць яшчэ ў 1947 годзе былі ўскладзены рашэннем Эканамічнага і Соцыяльнага савета ААН на Камісію па правах жанчын.

У радзе краін не ўведзены законы аб ахове жаночай працы, мацярынства і дзяцінства, аб соцыяльным страхаванні, жанчыны не маюць магчымасці набыць высокую кваліфікацыю. Камісія не раз адмаўлялася разгледзець такое важнае пытанне, як ўдзел жанчын у абароне міру і бяспекі народаў.

Карыстаючыся паслугамі сваёй паслухмянай машыны галасавання, амерыкана-англійскі блок і на гэтай сесіі адхіліў прапанову прадстаўнікоў Савецкага Саюза ўключыць у павестку дня пытанне аб мерах палепшання работы Камісіі.

Савецкія прадстаўнікі і прадстаўнік Польшчы падверглі рэзкай крытыцы канвенцыю аб палітычных правах жанчын, прынятую на шостаў сесіі Камі-

сіі, бо гэтая канвенцыя не гарантуе ўмоў для ажыццяўлення жанчынамі сваіх правоў.

Мільёны жанчын ЗША, Канады, Англіі, Францыі не могуць карыстацца выбарчымі правамі. У шасці штатах ЗША пазбаўляюцца выбарчага права жанчыны, якія не заплацілі выбарчага падатку, а ў радзе паўднёвых штатаў гэта робіцца ў залежнасці ад расы, колеру скуры, нацыянальнасці і мовы. У Швейцарыі, Гандурасе жанчыны зусім не маюць выбарчых правоў. Бельгійскія ўлады апраўдваюць бяспраўнае становішча жанчын у каланіяльных і залежных краінах тым, што «звычай утрымлівае жанчыну ў ролі, якая прызначана ёй прыродай — ролі маці і жонкі».

Прынцып роўнай аплаты за роўную працу з'яўляецца адным з асноўных пытанняў, якімі павінна займацца Камісія па становішчу жанчын. Аднак, не гледзячы на настойлівыя патрабаванні мільёнаў працоўных жанчын усяго свету, ва многіх краінах усё яшчэ існуе вялікая няроўнасць у аплаце жаночай працы.

Урад ЗША ў сваім афіцыйным адказе на патрабаванне Сакратарыята ААН вымушаны быў прызнаць, што ў іх толькі ў 9 штатах існуюць законы, у якіх фармальна сцвярджаецца прынцып роўнай аплаты за роўную працу, прычым ён абмяжоўваецца пэўным кругам прафесій або галін гаспадаркі. Законы штатаў Мічыган і Ілінойс пашыраюцца толькі на прамысловыя прадпрыемствы. Законы штата Нью-Йорк не пашыраюцца на сельскагаспадарчых рабочых, хатнюю прыслугу, некаторыя катэгорыі служачых тых устаноў, якія не праследуюць камерцыйных мэт.

У Англіі жанчыны атрымліваюць за роўную працу на 25 — 30 процантаў меншую ў параўнанні з мужчынамі аплату, у Бельгіі — на 20 процантаў

меншую, у Швецыі — на 30, у Швейцарыі — на 35. Такая-ж дыскрымінацыя існуе ў Канадзе, Аўстраліі, Галандыі і іншых краінах.

Асабліва цяжка жывецца жанчынам у каланіяльных і залежных краінах, як напрыклад, у Ганконгу, Кеніі, Сараваку, Брунеі, дзе жанчыны зусім бяспраўны ў палітычных, эканамічных і соцыяльных адносінах і дзе яны атрымліваюць толькі дзве трэці часткі мужчынскай зарплаты.

Урады капіталістычных краін прыводзяць у сваё апраўданне розныя довады, указваючы на фінансавыя цяжкасці, на няпоўнацэннасць жаночай працы. Аднак працоўным добра вядома, што справа не ў гэтым. Капіталістычныя ўрады выдаткоўваюць велізарныя сродкі на гонку ўзбраенняў, на падрыхтоўку да новай сусветнай вайны. У той час як прыбыткі прадпрыемстваў растуць, мільёнам працоўных жанчын недаплачваюцца грашы, заробленыя іх сумленнай працай і неабходныя для падтрымання сям'і.

Толькі ў Савецкім Саюзе і краінах народнай дэмакратыі жанчыны карыстаюцца поўнымі правамі, устаноўленымі законадаўчым парадкам. У Савецкім Саюзе строга ажыццяўляецца прынцып роўнай аплаты за роўную працу.

Савецкія прадстаўнікі на шостаў сесіі Камісіі даказвалі, што ажыццяўленне прынцыпа роўнай аплаты за роўную працу мужчынам і жанчынам даступна для ўсіх дзяржаў — членаў ААН, незалежна ад іх дзяржаўнага ладу і што дабівацца гэтага — непасрэдная задача Камісіі. Але амерыкана-англійскі блок адхіліў канкрэтныя прапановы савецкіх прадстаўнікоў. Камісія перадала гэтае пытанне на абмеркаванне Міжнароднай арганізацыі працы, якая ніколі не садзейнічала яго вырашэнню.

У абмеркаванні гэтага пытання, у

Ірэн Жоліе-Кюры і Кладзін Шама перадаюць Вышынскаму і Маліку клятву, прынятую французскімі жанчынамі ў Жэневілье.

якім зацікаўлены мільёны працоўных жанчын, прынялі ўдзел прадстаўнікі Міжнароднай дэмакратычнай федэрацыі жанчын і Сусветнай федэрацыі профсаюзаў. Яны падтрымалі прапановы савецкіх прадстаўнікоў і адзначылі, што праблема аб роўнай аплаце за роўную працу мужчын і жанчын да гэтага часу не вырашана, хоць даўно ўзнята рабочым класам капіталістычных краін. Прадстаўніца МДФЖ прывяла канкрэтныя факты дыскрымінацыі жанчын у аплаце працы і ад імя 135 мільёнаў жанчын 64 краін прасіла Камісію прыняць меры для ліквідацыі няроўнасці, якая існуе ў аплаце працы жанчын і мужчын. Прадстаўніца СФП унесла праект рэзалюцыі на пытанню аб роўнай аплаце за роўную працу мужчын і жанчын. Тое-ж зрабіла і польская дэлегацыя ад імя свайго ўрада. Аднак і гэты праект рэзалюцыі Камісія механічнай большасцю адхіліла. Такім чынам асноўны прынцып эканамічнай роўнасці жанчын застаўся нявырашаным.

Асабліва сур'ёзнаму абмеркаванню падверглася пытанне аб становішчы жанчын у каланіяльных і залежных

краінах. Былі ўскрыты факты нечалавечых звычаяў, якія фізічна і маральна калечаць жанчын і дзяцей гэтых краін. Жанчыны пазбаўлены там не толькі палітычных, эканамічных і сацыяльных, але нават самых элементарных чалавечых правоў. Яны служаць рабынямі сям'і і грамадства. Метраполіі імкнуцца захаваць бяспраўе жанчын і наогул нізкі культурны і агульнаадукацыйны ўзровень насельніцтва дзеля сваёй выгады.

Савецкія прадстаўнікі пры актыўнай падтрымцы прадстаўніцы Польшчы патрабавалі, каб у праграму будучай работы Камісіі былі ўключаны пытанні, звязаныя з барацьбой жанчын за палітычнае, эканамічнае і сацыяльнае роўнапраўе.

Камісія прыняла прапанаваны прадстаўніком ЗША план будучай работы, які арыентуе ўвагу Камісіі на другарадныя пытанні («Статут жанчын у прыватным праве», «Няпоўныя рабочы дзень для жанчын», «Праблема старых працоўных жанчын» і інш), вырашэнне якіх залежыць ад вырашэння асноўных пытанняў палітычнага, эканамічнага і сацыяльнага роўнапраўя жанчын.

Такім чынам Камісія, як і шэсць год назад, не выпрацавала канкрэтных рэкамендацый, якія садзейнічалі-б знішчэнню дыскрымінацыі жанчын ва ўсіх галінах жыцця, а таксама ліквідацыі бяспраўнага становішча жанчын у каланіяльных і залежных краінах.

Толькі савецкія прадстаўнікі, прадстаўнік Польшчы і прадстаўнікі дэмакратычных арганізацый МДФЖ і СФП імкнуліся дзейсна вырашыць усе пытанні павесткі дня шостага сесіі, каб забяспечыць ліквідацыю няроўнапраўя жанчын ва ўсіх галінах жыцця.

Цяжка перадаць у словах пачуццёвялікай гордасці за сваю Радзіму, якое ахапіла мяне — савецкага чалавека — у дні прабывання на сесіі. Праходзячы па вуліцах Жэневы, я ўласнымі вачыма бачыла каласальныя кантрасты: жудасную беднасць большасці насельніцтва і крыклівае багацце мізэрнай меншасці. Я бачыла, з якой пагардай адносяцца гэтыя паны да простага чалавека — тварца ўсіх багаццяў, і думала: якое шчасце жыць у савецкай краіне, дзе кожны працоўны акружаны цёплымі клопатамі партыі і ўрада!

Маленькая піяністка

НАТАША сядзела на каленях у маці, калі дырэктар музычнай школы Б. Л. Пальчык назваў яе прозвішча. Дзяўчынка ў момант саскочыла з кален і, паправіўшы вялікі пышны бант на галоўцы, пачала прабірацца скрозь шэрагі вучняў і іх бацькоў да стала прэзідэнта. Дырэктар вышаў ёй насустрэчу, паціснуў маленькую ручку, а затым не вытрымаў: узяў яе на рукі і расцалаваў. Ужо вельмі мілая была гэтая маленькая вучаніца.

У гэты момант школьны аркестр зайграў туш. Наташа вырашыла, што для гэтага яе выклікалі сюды. Крыху збянтэжаная, яна пабегла назад да маці.

— Наташа! А грамата? — паклікалі яе з прэзідэнта. Дзяўчынка канчаткова замяшалася і з апушчанай га-

лоўкай сарамліва вярнулася да прэзідэнта. Яна ўзяла грамату і, павярнуўшыся тварам да зала, паглядзела ўдоўж рады. На яе былі накіраваны дзесяткі ласкавых і па-сапраўднаму замілаваных вачэй. Адчуўшы сяброўскую падтрымку аўдыторыі, Наташа забылася пра сваё замяшанне і, узбуджаная і шчаслівая, упрыскот пабегла да свайго месца.

— Зусім яшчэ дзіця, — сказаў нехта ў заднім радзе.

— І не дзіва, — адказаў сусед, — ёй усяго пяць год.

— Пяць год і вучыцца ў школе? На чым-жа яна трае?

У другую палову выпускнога вечара, калі вучні школы выступалі з канцэрт-справаздачай, прысвечаным заканчэнню навучальнага года, Наташа адчула сябе ўпэўненай. Яна важна расхаджвала з сяброўкамі па зале ў час антракту, а калі яе запрасілі на сцэну, смела падыйшла да раяля і, схакаўшы, пакуль устанавілася цішыня, ударыла па клавішах. Маленькія пальчыкі абедзвюх рук лёгка і ўпэўнена крануліся клавіатуры. Паліліся цудоўныя, гарманічныя гукі, якія выраслі ў стройную, прыгожую мелодыю. Дзяўчынка зыграла «Эцюд» савецкага кампазітара М. Раухвергера і беларускі народны танец «Мікіта». Затым у чатыры рукі разам з вучаніцай другога класа Ірай Ваяхінай выканала ўкраінскую народную песню «Джычак».

— Дасканала!

— Малайчына!

— Ну і дзяўчынка!

Маленькай піяністкай, яе дзіцячай непасрэднасцю і тонкай, чароўнай іграй на раялі захапляліся ўсе прысутныя. Законна ганарылася ёй і маці Яўгенія Пятроўна. Але нейкае асаблівае задавальненне адчувала ў гэтыя хвіліны Раіса Міхайлаўна — выкладчыца музычнай школы, а з ёй і ўвесь выкладчыцкі калектыў.

Успомнілі яны, як у снежны мінулага года Яўгенія Пятроўна прывяла ўпершыню Наташу ў школу. Слухаць ігру юнай піяністкі сабралася тады спецыяльная камісія. Наташа адною рукою выконвала на раялі лёгкія дзіцячыя песенькі, падбіраючы мелодыі па слуху. У дзяўчынкі выявілася бездакорная музычная памяць, абсалютны слух, вялікае пачуццё рытму. Яна ўгадвала любы гук, узяты на раялі.

— Выключнае дараванне, — заключылі члены камісіі. — Але хто дзяўчынку навучыў такой майстэрскай ігры на раялі?

У сям'і галоўнага інжынера станкабудаўнічага завода імя Кірава Сяргея Харытонавіча Свірыдзенкі ўсе захапляюцца музыкай. Яго жонка, Яўгенія Пятроўна, вучылася ў рабочай вячэрняй Кіеўскай кансерваторыі. Часта выконвае яна на піяніно творы любімых кампазітараў — Чайкоўскага, Мусаргскага, Глінкі, Бетховена і іншых. Горача палюбіў музыку старшы сын Свірыдзенкі — Сяргей — дыпер студэнт Маскоўскага электратэхнічнага інстытута. Сяргей добра спявае, свабодна іграе на піяніно і гітары. Юнак часта выступае на студэнцкіх вечарах мастацкай самадзейнасці. Малодшы сын — Вадзім, які цяпер на выдатна скончыў восьмы клас, таксама лёгка іграе на піяніно, як аматар. Сур'ёзна займаецца музыкай дачка Вольга. Сёлега

яна скончыла шосты клас агульнаадукацыйнай школы і адначасова шосты клас музычнай школы па групе раяля.

Часта вечарамі, калі Сяргей Харытонавіч прыходзіць з работы, а дзеці са школы, — сям'я Свірыдзенкі наладжвае гадзіны музычнага адпачынку. Яўгенія Пятроўна ў чатыры рукі з Оляй, (а цяпер з Наташай) іграюць на піяніно, а астатнія спяваюць.

З выканання лёгкіх дзіцячых песенек далучылася да музыкі і Наташа. Многія песенькі развучыла дзяўчынка ў дзіцячым садзе, а затым, прыходзячы дамоў, знаёміла з імі маці. Яўгенія Пятроўна перакладвала мелодыю на ноты, а потым наігрывала іх на піяніно. Спачатку адным пальцам, а потым усёй правай рукой навучылася Наташа падбіраць на інструменце матывы любімых песень. Лёгка п'ескі са школьнай праграмы выконвала сваёй малодшай сястры Оля. Наташа добра ўлоўлівала мелодыю і іграла гэтыя п'ескі ў патрэбным рытме, на слух падбіраючы ноты.

Калі Наташа прадстала перад камісіяй школы, у яе ўжо быў свой невялікі «рэпертуар». Дырэкцыя школы ўважліва аднеслася да юнага даравання, вырашыла дапамагчы дзяўчынцы, але не ведала, што зрабіць: Наташа занадта малая, каб быць залічанай у школу, да таго-ж прыйшла яна ў сярэдзіне навучальнага года.

— Я ахвотна вазьмуся з ёю займацца, — заявіла вопытны педагог Раіса Міхайлаўна, — і думаю, што дзяўчынка нагоніць першакласніц.

Залічыўшы Наташу ў першы клас, педагогі школы ўстанавілі за ёю асобае назіранне. Загадчык навучальнай часткі Лідзія Іванаўна Куляшова пачала наведваць урокі пяцігадовай піяністкі, сачыла, каб яе не перагружалі. Сур'ёзна, удумліва пачала працаваць з Наташай яе выкладчыца. Раіса Міхайлаўна старалася зрабіць так, каб заняткі для дзяўчынкі з'явіліся прыемным правядзеннем часу. Замест двух

яна праводзіць тры ўрокі на тыдзень, затое нядоўгія — па 20—25 хвілін. Трэці занятак адбываўся звычайна на даму ў выкладчыцы. Каб вучаніца не стамлялася, Раіса Міхайлаўна імкнецца рознастайніць урок, ігру на раялі чаргуе са спевамі. І ўсё-ж, калі яна заўважае, што дзяўчынка стамляецца, заўсёды прапануе:

— Ну, а цяпер, Наташа, адначнем.

Тады маленькая піяністка закрывае раяль і кідаецца да свайго старога знаёмага — клоуна «Шуркі», які спакойна ляжыць на канапе. Разам з вучаніцай гуляе ў лялькі і выкладчык. Наташы здаецца, што Раіса Міхайлаўна гэтак сама, як і яна, захоплена яе дзіцячай гульнію, і таму ёй заўсёды так добра і прыемна ў гэтай утульнай кватэры.

Паступова з падбору мелодый па слуху Наташа пераходзіць да ігры з нот, якія яна добра вывучыла. Спачатку яна выконвае нескладаныя песенькі дзіцячых савецкіх кампазітараў Старакадамскага, Крэсева,

Кабалеўскага, потым іграе народныя песні: «Во поле берёзонька стояла», «На горе-то калина», «Дождичек» — і нарэшце такія складаныя рэчы, як «Валынку» Моцарта.

У дзяўчынкі развіваецца вялікае пачуццё ансамбля. Яна дасканала іграе ў чатыры рукі з іншымі вучаніцамі школы.

За палову навучальнага года Наташа дасканала пачала выконваць усю музычную праграму першага класа, вывучыла звыш 20 рэчаў. І яна, пяцігадовая піяністка, заслужана атрымала пахвальную граматы.

Наташа расце ў працоўнай савецкай сям'і, дзе кожны адзін другому аказвае дапамогу, узаемную падтрымку.

У музычнай школе, дзе вучыцца Наташа, ёсць чулыя і спагадлівыя сябры. І не толькі ў школе. За дзесяткі кіламетраў — у гарадах і сёлах — усюды ёсць у яе прыяцелі, незнаёмыя, але блізкія. Далёка расцілаецца вялікая Радзіма, якая прыносіць шчасце і радасць сваім дзецям, дае шырокі

прастор для развіцця талентаў і дараванняў. І талент Наташы Свірыдзенка, як і ўсіх таленавітых савецкіх дзяцей, расцвітае пышным цветам.

В. ХАЗАНСКИ.

На здымках:

1. Наташа на ўроку музыкі ў педагога Раісы Міхайлаўны Сарокінай (гл. стар. 10).

2. Вучаніцы Віцебскай музычнай школы сёстры Наташа і Оля Свірыдзенка за чытаннем нот (уверсе).

3. Наташа (другая справа) з сяброўкамі Жанай, Лідай і Святланай у батанічным садзе (унізе).

Фото М. Вароніна
(Фотакроніка БелТА)

На здымках (злева, зверху ўніз):
Правадыр кітайскага народа Мао Цзэ-дун сярод дзяцей.
Дзеці Германскай Дэмакратычнай Рэспублікі ў гасцях у кітайскіх піонераў.

На здымках (справа, зверху ўніз):
Вядомы грамадскі і палітычны дзеяч Новага Кітая, член
Сусветнага Савета Міру Сун Цзін-лін слухае чытанне школьніка.
Цікавая музыка! Выхаванцы аднаго з кітайскіх дзіцячых садоў
слухаюць патэфон.

В А ўмовах імперыялістычнага ўціску і феадальнай эксплуатацыі мільёны працоўных старога Кітая спрадвечу жылі ў галечы і нястатку. Безземелле, голад, непасільныя падаткі, лалітычны ўціск цяжарам клаліся на плечы працоўнага народа. Мільёны дзяцей падзялялі мізэрнае існаванне сваіх бацькоў.

Дзеці працоўных гінулі ад эпідэміі. У сельскіх раёнах, дзе пражывала 85 процантаў усяго насельніцтва Кітая, не было медыцынскіх устаноў. На кожную тысячу дзяцей 200 памірала.

З утварэннем Кітайскай Народнай Рэспублікі ў краіне адбыліся гіганцкія змены. Кітайскія дзеці атрымалі права на існаванне, здароўе і адукацыю.

Вялікую ўвагу ўдзяляе ўрад абароне інтарэсаў жанчын і дзяцей. Толькі за апошнія два гады ў Кітаі створана больш 10 тысяч радзільных дамоў, санітарных пунктаў і пунктаў аховы здароўя маці і дзіцяці. Гэтыя пункты шырока практыкуюць новыя спосабы акушэрства. Яшчэ да свайго з'яўлення на свет дзеці карыстаюцца апекай дзяржавы. Больш як 119 мільёнам дзяцей бясплатна зроблены прывіўкі супроць туберкулёза, коклюша і дыфтэрыі. Паступова пашыраецца сетка дзіцячых устаноў. У 14 435 яслях знаходзіцца 176 342 дзяцей. У краіне звыш 4 000 дзіцячых садоў, у якіх знаходзіцца больш 380 тысяч дзяцей. У дзіцячых садах і яслях дзеці атрымліваюць правільнае выхаванне і ўважлівы догляд.

Дзеці рабочы чыцца. Зараз у пачатковых шкolas звыш 37 мільёнаў дзяцей — дзеці піонеры. У піонерскіх трых мільёнаў пакаленне новага і клопатам шчасліва.

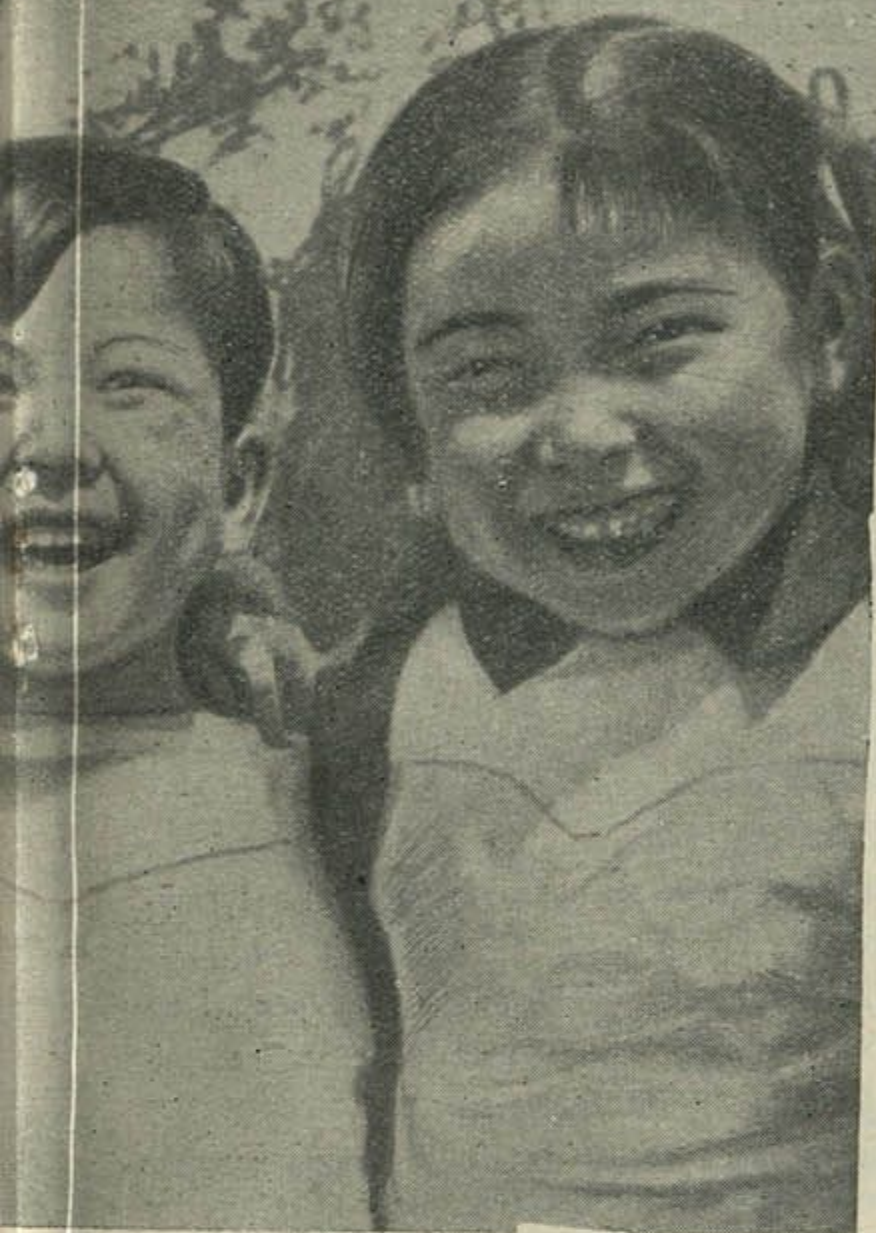
Але мірнаму пагражаюць ам...

У горадзе А... толькі пачалі сткіх бамбар... амерыканскіх с...

У канцы м... кітайскі народ... цей, які адна... дзеячоў навукі, медыцынскіх і барацьбы за м... камітэта стаі... Сун Цзін-лін.

У імя ўмаца міжнароднай бя... ных Кітая пас...

ВАГА КІТАЯ

них маюць магчымасць ву-
у Кітаі больш 440 тысяч
школ, у якіх навучаецца
ёнаў чалавек. 80 процантаў
ці рабочых і сялян.

х атрадах налічваецца звыш
у чалавек. Падрастаючае
вага Кітая, акружанае ўва-
мі ўрада, расце свабодна і

у жыццю кітайскіх дзяцей
амерыканскія агрэсары.

Аньдун кітайскія дзеці, якія
жыць, пацярпелі ад жор-
ровак і кулямётнага агню з
самалётаў.

увага года ўтварыўся Усе-
ны камітэт абароны дзя-
мацарэй, моладзь, педагогаў,
і, літаратуры і мастацтва,
і санітарных работнікаў для
мір ва ўсім свеце. На чале
ць вядомы грамадскі дзеяч

авання ўсеагульнага міру і
аспекі 344 мільёны працоў-
ставілі свае подпісы пад

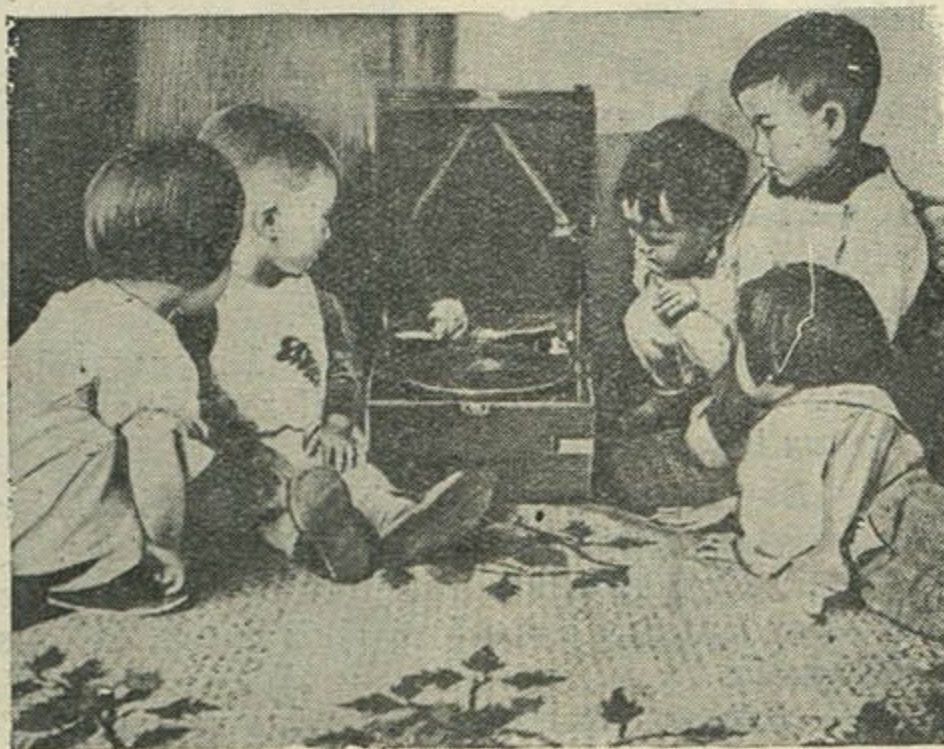
Адозвай аб заключэнні Пакта Міру паміж
пяццю вялікімі дзяржавамі. Кітайскі на-
род рашуча стаіць супроць рэмілітарыза-
цыі Японіі і катэгарычна пратэстуе су-
проць яе пераўзбраення Амерыкай.

Кітайскі народ вядзе несупынную ба-
рацьбу супроць імперыялістычнай агрэсіі
з тым, каб мільёны дзяцей маглі жыць
шчаслівым жыццём. Пад кіраўніцтвам
комуністычнай партыі народная рэволю-
цыя атрымлівае новыя і новыя перамогі.
Кітай стаў вялікай сілай у справе абаро-
ны міру і дзяцей. У імя абароны дзяцей
мужна змагаюцца кітайскія добраахвотні-
кі ў Карэі.

Сёлета ў Кітаі шырока праводзілася
святкаванне Міжнароднага дня абароны
дзяцей. У вялікіх і маленькіх гарадах, у
правінцыях былі створаны падрыхтоўчыя
камітэты, у якіх актыўны ўдзел прынялі
розныя ўстановы, грамадскія арганізацыі,
работнікі ўсіх спецыяльнасцей. Камітэты
правялі сярод насельніцтва вялікую рас-
тлумачальную работу аб значэнні кампаніі
абароны дзяцей. Весела і цікава спаткалі
гэты дзень кітайскія дзеці. Ва ўсіх вялі-
кіх гарадах былі арганізаваны святочныя

сходы, ранішнікі і вечары, дзіцячыя фота-
выстаўкі і спартыўныя спаборніцтвы. У
гэты-ж дзень па ўсёй краіне сярод дзяцей
праводзілася шырокая санітарна-аздараў-
ленчая кампанія.

Урад і грамадскасць Кітая надаюць велі-
зарнае значэнне абароне дзяцей. Яны ўжо
шмат зрабілі для дзяцей — гаспадароў
будучага цудоўнага грамадства.

ТВОРЧАЯ ПРАЦА

НАВАТ буйная зелень палісадніка не магла засланіць вокны ад асляпляльных праменняў сонца. Яны прабіваліся скрозь бэз і акацыю, урываліся ў накой і святочна серабрылі, залацілі ўсё, што траплялася на іх шляху. Звычайная гранёнага шкла чарнільніца, пранізанаая вясеннім сонцам, іскрылася пяшчотнымі адценнямі ўсіх колераў вясёлкі. У такое надвор'е цяжка было ўседзець дома. Але Ліза, яшчэ раз зірнуўшы ў акно, уздыхнула і паглыбілася ў кнігу. Нельга часу траціць, застаўся апошні экзамен, а там... Яе думкі зноў разбегліся. І сапраўды, куды-ж пайсці вучыцца, у які інстытут? Хоць пра гэта не раз было гаворана, але канчатковае рашэнне не прышло.

Скрыпнулі дзверы. Зайшоў бацька, сярэдняга росту моцны стары з коратка абстрыжанымі сівымі валасамі і вострымі чорнымі вачыма.

— Ну, што, Ліза, задумалася? Зноў вырашаеш, кім быць? Колькі раз казаў табе: не ламай галаву, ідзі на інжынера вучыцца. Наш род Хальзавых ведае не толькі ў Рэненбургу, а бадай што па ўсёй дарозе. Трыццаць год прапрацаваць аглядчыкам вагонаў — не жарты. Нам не было калі вучыцца. А ты ідзі вышэй.

Здала апошні экзамен. Але далей у жыццё ўварвалася нечаканае і страшэннае — вайна. Было не да вучобы. Радзіма клікала на працу, на подзвіг. І Елізавета Хальзава пасля кароткатэрміновых курсаў пайшла працаваць на чыгунку, дзяжурным на станцыі. Працаўнікі сталёвых магістралей ішлі следам за наступваючымі часцямі Савецкай Арміі, самаадданай працай удыхалі жыццё ў зруйнаваную ворагам гаспадарку станцыі, дэпо. Колькі бяссонных начэй, колькі трывожных хвілін перажыта пад бамбардыроўкамі!

У верасні 1944 года, калі пераможная Савецкая Армія выгнала ворага за межы Радзімы, Елізавета Хальзава пайшла вучыцца ў Ленінградскі інстытут інжынераў транспарту. Гадзі работы ў прыфрантавых умовах паклалі свой адбітак на дзяўчыну. Глыбокая сканцэнтраванасць, сур'ёзныя адносіны да вучобы дапамаглі ёй паспяхова закончыць інстытут і атрымаць дыплом інжынера.

З радасцю сустрэла Елізавета Грыгор'еўна прызначэнне. Многія станцыі на Беларусі былі ёй знаёмы яшчэ ў гады вайны.

... Поезд спыніўся на пероне Баранавіцкага вакзала. Елізавета Грыгор'еўна проста з поезда прышла ва ўпраўленне дарогі. Там яе сустрэлі з радасцю.

— Вельмі добра, што прыехалі да нас. Мы вам работу добрую падбярэм тут, у апарце. Будзеце пакуль асвойвацца са справай, — сказаў начальнік.

— Дазвольце не згадзіцца з вашай прапановай, — запярэчыла Елізавета Грыгор'еўна. — Я хачу на вытворчасць, радавым інжынерам.

— Жадаю поспеху, — сказаў ёй начальнік, які падпісаў накіраванне на станцыю Баранавічы-Цэнтральная.

Цяжасцей на станцыі было нямала. У першыя-ж дні да маладога інжынера зайшоў кіраўнік змены Леў Нікалаевіч Параскевіч.

— Елізавета Грыгор'еўна, давайце параімся, як быць.

Лаюць нас правільна за тое, што не выконваем плана перавозак. Я ўжо думаў, чаму так выходзіць. Паязды адпраўляем своєчасова, апрацоўваем хутка, а па колькасці перавезеных грузаў план не дацягваем. Вы паглядзіце...

І пачалося абмеркаванне лічбаў і выкладак. З кабінета Параскевіч вышаў радасны і ажыўлены. На другі дзень ён сабраў змену і расказаў ёй аб замысле, які нарадзіўся пры дапамозе маладога інжынера Елізаветы Грыгор'еўны. Сутнасць яго была простая. Наватар прапанаваў да кожнага поезда прычэпаць дадаткова адзін-два вагоны, павялічыць яго вагу. Машыністы горача падтрымалі гэтае пачынанне, ахвотна пачалі вадзіць вялікагрузныя саставы.

Ужо ў бліжэйшыя дні крывая выканання плана перавозак папаўзла ўверх. Інжынер Хальзава кожны дзень цікавілася, як укараняецца ў жыццё новае пачынанне.

А вытворчае жыццё, між тым, усё больш і больш захоплівала Елізавету Грыгор'еўну. У калектыве станцыі то на адным, то на другім участку прабіваліся парасткі творчай ініцыятывы чыгуначнікаў. Навучаная самім жыццём уважліва прыглядацца да людзей, да іх спраў, малады інжынер адзначала ўсё новае, што нараджалася ў калектыве. Калі гэтае новае не падтрымаць, не паказаць народу, то яно можа і змарнець, не паспеўшы расквітнець у поўную сілу. Елізавета Грыгор'еўна заўважыла, што саставіцель паяздоў Ягоўдзік часцей іншых звяртаўся да яе за парадай, проста і задушэўна расказваў аб дэталях сваёй працы. І заўсёды ў яго размоў адчуваўся ноткі вялікага непакою за сваю справу. Вось і на гэты раз ён завёў гутарку аб метадзе знатнага саставіцеля са станцыі Красны Ліман Шчэблікіна.

— У нас шмат добрых саставіцеляў. У рабоце кожнага ёсць крупіца новага, цікавага. Нядрэнна было-б абагуліць іх вопыт, а потым расказаць усім.

— Я і прышла да вас, каб пагутарыць аб гэтым, — адказала Елізавета Грыгор'еўна.

Пачаліся неспакойныя дні. Інжынер Хальзава з раніцы да вечара хадзіла па пуцях, гаварыла з народам, запісвала лічбы, а вечарамі доўга засяджвалася ў кабінете над разлікамі і схемамі. Калі абагулілі вопыт работы лепшых саставіцеляў, стварылі стаханаўскую школу. З глыбокай увагай слухалі саставіцелі пранікнёныя, змястоўныя лекцыі маладога інжынера. І як радасна было на другі дзень бачыць, што фарміраванне паяздоў паскорана на 5, потым на 10 хвілін.

Жыццё, узбагачаючы вопытам, штурхала на новыя пошукі шляхоў удасканалення тэхналогіі. Яны сталі неадольнай патрэбай інжынера, творчым элементам яго працы.

За якую справу ні бярэцца Елізавета Грыгор'еўна, яна імкнецца прыкласці да яе інжынерную думку. Усе памятаюць, як Хальзава на аснове дакладных разлікаў даказала магчымасць скарачэння манеўравага парка паравозаў на адну адзінку. Такіх прыкладаў можна прывесці шмат.

Мінула каля двух год. Елізавету Хальзаву прызначылі начальнікам тэхнічнага аддзела Баранавіцкага аддзялення дарогі. І тут яна праявіла сябе ўмелым арганізатарам, талковым дарадцай і цвёрдым кіраўніком. І калі на справаздачна-выбарчым партыйным сходзе паўстала пытанне, чыю кандыдатуру вылучыць на пост сакратара цэхавай партарганізацыі, камуністы аднадушна вырашылі — Елізавету Грыгор'еўну Хальзаву. Шмат клопатаў у важака камуністаў, але галоўнае — клопаты аб чалавеку, аб яго выхаванні.

... Сход абмяркоўваў заяву інжынера Дадьян аб прыёме ў партыю. Выступаўшыя расказвалі пра яго, як пра маладога інжынера. Слова ўзяла Хальзава.

— Інжынер Дадьян — здольны спецыяліст. Але сёння мы павінны не заслугі пералічваць, а паказаць яму, якім ён павінен быць. Каб з чэсцю апраўдаць званне камуніста, Дадьяну трэба шмат і ўпарта працаваць над сабой, пераадолець нямала недахопаў.

Яна напаміла сходу шмат такіх рысаў з практыкі работы Дадьяна, якія ад увагі іншых неяк услізнулі. Гэта было не пералічэнне дробных недахопаў, а ўсхваляваная парада старэйшага таварыша, камуніста, прасякнутага клопатамі аб лёсе чалавека.

Сакратар партыйнай арганізацыі кожны дзень цікавілася работай Дадьяна. На вачах усяго калектыва ён рос, як спецыяліст, уцягваючы ў прамадскае жыццё.

... Паштальён прынёс пісьмо. Елізавета Грыгор'еўна з хваляваннем прачытала адваротны адрас. Пісьмо было з Ленінграда. Пісалі сяброўкі, выпускніцы інстытута. Яны пыталі ў старэйшай сяброўкі парады па розных пытаннях. Тут былі і пытанні аб тым, як лепш разлічыць прапускную здольнасць станцыі і куды мэтазгодней паехаць на работу.

Доўга абдумвала Елізавета Грыгор'еўна адказ. Пісьмо атрымалася вялікае. Тут былі і практычныя парады, а галоўнае — жыццёвыя назіранні, уражанні.

«Едзьце на любую станцыю, у любы куток нашай цудоўнай Радзімы. Жыццё ўсюды цікавае і захапляючае. Усюды працуюць нашы, савецкія людзі, якія рады кожнаму новаму спецыялісту».

**М. БАРОДКІН,
Н. ЛЯДОУСКІХ,**

Слоні́мскі лесазавод № 16 дае сваю прадукцыю будоўлям рэспублікі, таму з такім натхненнем працуюць лесазаводцы. Поўгадавы план яны выканалі датэрмінова.

— Будаўнікі патрабуюць ад нас піламатэрыялы выдатнай якасці, — гаворыць бракер Мар'я Барсукова, старанна сартыруючы гатовую прадукцыю.

Фото С. Капелькі
(Фотахроніка БелТА)

Шырокай ракой льецца шматгалосая песня. Выступае зводны хор на свяце песні і танца ў Камянецкім раёне.

Фото В. Германа
(Фотахроніка БелТА)

Мацней сувязь бацькоў і школы

Совецкая школа — самая перадавая і прагрэсіўная. Яна выходзіць адукаваную і культурную, здаровую і жыццерадасную моладзь, з высокімі маральнымі якасцямі.

Дзякуючы штодзённым клопатам партыі і савецкага ўрада савецкая школа паспяхова вырашае ўскладзеныя на яе адказныя задачы па навучанню і камуністычнаму выхаванню падрастаючага пакалення.

За паспяваення гады сямігадовыя і сярэднія школы Беларусі закончыла больш 330 тысяч вучняў.

З увядзеннем усеагульнага абавязковага сямігадовага навучання значна ўзрасла колькасць сямігадовых і сярэдніх школ.

Поспехі ў камуністычным выхаванні моладзі ва многім залежаць ад таго, наколькі цікавіцца работай школ бацькі, грамадскасць, выканкомы Саветаў дэпутатаў працоўных.

Школа павінна заўсёды трымаць цесную сувязь з сям'ёй, вывучаць яе, уплываць у патрэбным напрамку, выяўляць і прапагандаваць лепшы вопыт выхавання ў сям'і, прывіваць бацькам пачуццё глыбокай адказнасці за выхаванне сваіх дзяцей.

Многія школы рэспублікі дабіліся сур'ёзных поспехаў у справе ўмацавання сувязей з сям'ёй. Бацькі дапамагаюць педагогам змагацца за павышэнне якасці ведаў і свядомай дыцыпліны, за ажыццяўленне ўсеагульнага абавязковага навучання, за ўмацаванне матэрыяльнай і вучэбнай базы школ. Бацькі дапамагаюць у рамоне інвентара і школьных будынкаў, у пабудове інтэрнатаў, у арганізацыі буфетаў, забяспечанні дапаможнікамі, у наладжванні работы на прышкольных участках, у падвозцы дзяцей у школы, у стварэнні фондаў усенавуча і г. д. Бацькі праводзяць растлумачальную работу аб важнасці ўсенавуча, выяўляюць прычыны адсёву вучняў, спазненняў і разам са школай прымаюць патрэбныя меры ўздзеяння.

З дапамогай бацькоўскіх камітэтаў у 519 школах Гомельскай вобласці быў створаны летась фонд усенавуча, які склаў звыш 100.000 рублёў. Многія школьнікі атрымалі матэрыяльную дапамогу. Звыш 500 школ вобласці поўнаасцю ажыццявілі закон аб усенавучы.

Бацькоўскія камітэты клопоцяцца аб палепшанні выхавання дзяцей ў сям'і, наведваюць вучняў на даму, выясняюць прычыны непамятлівасці, дапамагаюць бацькам наладзіць правільны рэжым дня дзіцяці.

Члены бацькоўскіх камітэтаў 4, 12, 9, 28, 42 і многіх іншых школ горада Мінска прымаюць удзел у камісіях і нарадах па пытаннях выхавання, арганізуюць для бацькоў лекцыі, даклады і кансультацыі на педагогічныя тэмы.

Шэфы Мінскай сярэдняй школы № 30 трымаюць са школай цесную сувязь. Жонсовет шэфаў сістэматычна цікавіцца вучобай дзяцей, дапамог школе аформіць памяшканне, упарадкаваць школьны двор, арганізуе для вучняў дэманстрацыю кінафільмаў.

Бацькоўскі камітэт Мінскай сярэдняй школы № 42 стварыў фонд усенавуча ў 13 тысяч рублёў. Дзецям-сіротам выдана 11 пар абутку, 6 паліто, 19 кашцюмаў. Для 76 вучняў у час экзаменаў былі арганізаваны бясплатныя сьнеданні. У лясную школу накіравана 9 вучняў.

Добра працуе бацькоўскі камітэт Гродзенскай школы № 6, які складаецца з трох секцый: вучэбнай, санітарна-гаспадарчай і культурна-масавай.

Вучэбная секцыя камітэта дапамагае падкалектыву ахапіць навучаннем усіх дзяцей школьнага ўзросту. Дзецям-сіротам раздана адзення і абутку на 3 тысячы рублёў.

Члены санітарна-гаспадарчай секцыі паклапаціліся аб

упарадкаванні школьнага двара, аб стварэнні ўтульнасці ў школе. Ва дварэ зроблены алеі, клумбы, падрыхтавана пляцоўка і матэрыял для пасадкі 50 плодовых і 25 дэкаратыўных дрэў, сабраны кветкі для ўпрыгожвання піонерскага пакоя, калідораў і класаў. Сіламі бацькоў і шэфаў зроблены скрыні і падстаўкі для кветак, садовыя лаўкі, баскетбольныя шчыты, слупы, абсталяваны спартыўны гарадок.

Члены культурна-масавай і вучэбнай секцый дапамаглі кіраўніцтву школы ў арганізацыі выстаўкі вучнёўскіх работ. Сярод экспанатаў была і вырашчаная вучнямі пад кіраўніцтвам бацькоў гародніна.

Члены бацькоўскага камітэта наведвалі вучняў на даму. На агульных сходах шырока абмяркоўвалі пытанні паспяхоўнасці, абменьваліся вопытам выхавання дзяцей.

Вялікую дапамогу могуць аказаць бацькі ў падрыхтоўцы школ да новага навучальнага года.

Цэнтральны Камітэт КП(б) Беларусі і Совет Міністраў БССР прынялі рад мер, каб забяспечыць своєчасовую і высокую якасць падрыхтоўку школ.

У рэспубліцы будзе працаваць каля 11 700 школ, у якіх будзе навучацца звыш паўтара мільёна вучняў.

Яшчэ многа трэба зрабіць у галіне будаўніцтва школ, расшырэння вучэбнай плошчы, вываду школ з наёмных памяшканняў у дзяржаўныя будынкі, рамонт школ і вучэбнага абсталявання, арганізацыі пры ўсіх сямігадовых і сярэдніх школах спартыўных пляцовак, вырабу школьнай мэблі, забяспечанню школьнікаў падручнікамі і пісьмовымі прыладамі.

Далёка не ўсе школьныя будынкі скарыстоўваюцца па прызначэнню. Трэба з усёй настойлівасцю дабівацца, каб к пачатку навучальнага года яны былі вернуты школам.

Капітальны і бягучы рамонт школ, інтэрнатаў, будаўніцтва жылых дамоў для настаўнікаў, завоз паліва для школ і настаўнікаў — усё гэта павінна быць прадметам неаслабнай увагі органаў народнай асветы і бацькоў.

Неабходна своєчасова выконваць планы школьнага будаўніцтва і максімум увагі ўдзяліць будаўніцтву школ метадам народнай ініцыятывы.

Калгаснікі і калгасніцы, рабочыя і служачыя Івацэвіцкага раёна Брэсцкай вобласці ў гэтым годзе выступілі ініцыятарамі сацыялістычнага спаборніцтва за ўзорную і даўрміновую падрыхтоўку школ да новага навучальнага года. Бацькоўская канферэнцыя раёна звярнулася да ўсіх працоўных вобласці з заклікам разгарнуць сацыялістычнае спаборніцтва за аказанне ўсямернай дапамогі школам.

Працоўныя раёна к пачатку навучальнага года абавязаліся пабудаваць сем школ на 1000 месц і расшырыць вучэбную плошчу на 280 месц; адрамантаваць капітальна пяць школ; правесці бягучы рамонт ва ўсіх школах раёна; адрамантаваць увесь школьны інвентар і зрабіць новы; завезці ва ўсе школы гадавы запас паліва; дабіцца поўнага ахопу дзяцей школай, не дапусціць адсёву. Намечаны таксама меры для выканання закона аб усенавучы, стварэння ўмоў для фізічнага выхавання вучняў, упарадкавання і азелянення школ. Узятая абавязацельства паспяхова выконваюцца.

Ужо закончана будаўніцтва Гачыцкай пачатковай школы на два класныя пакоі, Запаленскай сямігадовай школы на чатыры класныя пакоі. Праводзяцца аддзелачныя работы ў сямі класных пакоях Квасевіцкай сярэдняй школы. Узводзіцца зруб на пяць класных пакояў Бусяжскай сямігадовай школы. Заканчваецца расшырэнне вучэбнай плошчы Яглевіцкай сямігадовай школы на два класныя пакоі. Гра-

У вёсцы Беларучы Лагойскага раёна пабудавана новая сярэдняя школа імя Янкі Купалы. Зараз у школе на час летніх канікул размяшчаецца піонерскі лагер.

На здымку (злева направа): піонеркі — вучаніцы мінскіх школ — Нэла Юрэвіч, Люда Зялёнка, Галя Васільева і Сіма Шыльстут чытаюць вершы Янкі Купалы.

Фото І. Шышко.

мадскасць раёна дапамагае школам у падвозцы лесаматэрыялаў, цэглы, пяску, у пабудове зрубаў, агарожы.

З кожным днём у сацыялістычнае спаборніцтва за ўзорную падрыхтоўку школ да новага навучальнага года ўступаюць усё новыя і новыя раёны, сельскія саветы, калгасы.

У Віцебскай вобласці раённая нарада бацькоў Мехаўскага раёна абавязалася дапамагчы школам у падрыхтоўцы да новага навучальнага года. У калгасах імя Тэльмана, «Маяк», імя Варашылава калгаснікі будуць пачатковыя школы. У калгасе «Новы шлях» Шчучынскага раёна заканчваецца будынак для Пазнякоўскай сямігадовай школы. Зараз праводзіцца ўнутраная аддзелка. У цэлым па раёну з дапамогай грамадскасці будуюцца яшчэ 6 школ і расшыраецца вучэбная плошча ў трох школах. У Свідзельскім, Свіслацкім, Ваўкавыскім, Гродзенскім раёнах усе школы выводзяцца з прыватных будынкаў.

У Жалудоцкім раёне пры актыўным удзеле грамадскасці будуцца 2 сямігадовыя і 7 пачатковых школ.

У Пінскай вобласці метадам народнай ініцыятывы будуюцца 26 і расшыраецца вучэбная плошча 16 школ. К пачатку навучальнага года будзе гатова 140 класных пакояў на 4 560 вучнёўскіх месц.

У Столінскім раёне ўжо закончана будаўніцтва чатырох школ, нарыхтавана і завезена каля 3 тысяч кубаметраў дрэў. Вясной было праведзена азеляненне школьных участкаў. Пасаджана больш 1 500 фруктовых, вялікая колькасць дэкаратыўных дрэў і ягадных кустоў.

У Рудзенскім раёне заканчваецца будаўніцтва пяці школьных будынкаў на 520 вучнёўскіх месц.

Актыўны ўдзел прыняла грамадскасць у нарыхтоўцы і вывазцы для школ паліва. Ужо к 1 ліпеня ў школы Івацэвіцкага, Кобрынскага, Беразоўскага, Шарашэўскага, Дзівінскага раёнаў Брэсцкай вобласці было завезена паліва на круглы год.

Пры падрыхтоўцы да новага навучальнага года асаблівую ўвагу неабходна звярнуць на ўлік дзяцей, якія падлягаюць навучанню, дабіцца, каб ні адно дзіця школьнага ўзросту не засталася па-за школай. У мінулыя гады ў радзе месц улік праводзіўся толькі сіламі настаўнікаў, без удзелу раённых і сельскіх саветаў і бацькоўскага актыва, што прыводзіла да пропуску дзяцей.

Настаўнікі першых класаў абавязаны наведаць сем'і сваіх будучых вучняў, выявіць іх нахільнасці, правесці бацькоўскія сходы. Класныя кіраўнікі да пачатку навучальнага года павінны азнаёміць бацькоў з рэжымам і парадкамі ў школе.

У школы рэспублікі накіроўваюцца звыш 5 000 выпускнікоў педагагічных навучальных устаноў. Трэба забяспечыць правільнае размеркаванне маладых спецыялістаў, стварыць ім неабходныя бытавыя ўмовы, аказаць метадычную дапамогу з першых дзён заняткаў.

Пад кіраўніцтвам партыйных арганізацый, пры актыўнай дапамозе бацькоў і ўсёй савецкай грамадскасці неабходна стварыць школе ўсе ўмовы для далейшага павышэння якасці навучання і камуністычнага выхавання нашага маладога пакалення.

А. РЭГЕЛЬ,
намеснік загадчыка аддзела школ ЦК КП(б) Беларусі.

Камбайнеры

Пад лёгкім подыхам ранішняга ветрыку ледзь хвалюецца неабсяжнае жытняе мора. Важкія буйныя каласы, схіліўшыся долу, здаецца, нізка кланяюцца людзям.

На краі шырокага жытняга масіва стаіць група калгаснікаў. Бригадзір паляводчай брыгады калгаса «Большэвік» Васіль Палхоўскі, адарваўшы ад сцябла даспелы каласок жыта, выцірае яго на далоні.

— Глядзіце, якое буйнае! — радасна паказвае ён некалькі зярнятак. — Што пшаніца ўсёроўна.

— Нядрэннае жыта, — згаджаецца старшыня калгаса таварыш Белікаў. — Багаты ўраджай сёлета. Даўно ўжо не было такога на нашых палях...

І, акінуўшы поглядам шырокае калгаснае поле, дадае:

— Ды інакш і быць не магло. Не дарма-ж абавязальства ўзялі, слова таварышу Сталіну далі.

Аня Заяц, смуглявая дзяўчына ў чорным камбінезоне і лёгкай цёмнай хусцінцы, стаіць побач і моўчкі слухае ўсхваляваную размову калгасных важакоў. Лёгка і ўрачыста на сэрцы ад такіх цёплых, сардэчных слоў.

Ураджай! Упартай, напружанай працай дабіліся яго калгаснікі. «Мы абяцаем Вам, дарагі таварыш Сталін, — пісалі яны вялікаму правадыру народаў, — што не пашкадуем сіл і працы для паспяховага вырашэння галоўнай задачы ў сельскагаспадарцы — значнага павышэння ўраджайнасці ўсіх сельскагаспадарчых культур, хуткага павелічэння грамадскага палогоў жа жывёлы пры адначасовым значным росце яе прадуктывасці».

І яны не шкадавалі ні сіл, ні энергіі. Колькі мясцовых арганічных і мінеральных угнаенняў вывезлі на поле! А потым — сяўба радковым і скрыжаваным спосабам, мінеральная падкормка, старанны догляд пасеваў. І вось надышоў рашаючы перыяд барацьбы за ўраджай. Яго трэба ўбраць у самыя сціслыя тэрміны і без малейшых страт. Аня Заяц усё гэта добра разумее. Ад таго, як будзе працаваць яе камбайн, у значнай меры залежыць лёс ураджая. Пачуцце вялікай адказнасці напайнае яе сэрца цвёрдай упэўненасцю, надае сіл.

— Час пачынаць, — гаворыць бригадзір.

Старшыня, паклаўшы руку на плячо Ані, пытае:

— Пачнем, таварыш камбайнер? Як у вас — усё гатова?

— Даўно гатова, таварыш старшыня, чакаю толькі каманды.

— Ну, што-ж, у добры час!

Шырокія калгасныя палі абуджае гул магутнага ўборачнага аграгата. Зразаюцца першыя каласы. Адзін заход, затым другі, і паступова ў работу ўключаецца ўся шырыня захопу хедэра камбайна. Выдатна працуе машына. Бункер запаўняецца першым збожжам новага ўраджая.

Калгаснікі ўважліва аглядаюць сцерню.

— Ну як? — пытае іх бригадзір трактарнай брыгады Апанас Зелянкоўскі.

— Чыстая работа. Ніводнага коласа не скінута.

— Нічога супроць не скажаш, — дадае бригадзір паляводчай брыгады Васіль Палхоўскі. — Добра падрыхтавала машыну наша Ганулька.

З саломаканіцеля выгружаецца першая капна саломы. Яе ўважліва аглядаюць, празыраюць якасць абмалоту. Але нічога дрэннага не могуць сказаць ні супроць машыны, ні супроць яе вадзіцеля.

Задоўга да ўборкі Аня ўважліва агледзела кожную дэталю аграгата, усе яго вузлы і мацаванні. Па прыкладу перадавых камбайнераў рэспублікі абсталявала яго зернеўлавіцелем, зрабіла рукаў для выгрузкі збожжа на хаду і таму не сумнявалася ў спраўнай рабоце камбайна. Але цяпер, у першы дзень уборкі, калі за ёю пільна сачылі калгаснікі і кіраўнікі арцелі, яе мімаволі ахапіў непакой. «Ці ўсё я правярыла, — падумала Аня, — ці вытрымаю экзамен?» Яна спыніла камбайн і загнула матор. Спусціўшыся па лесвіцы, сустрэлася поглядам з калгасным бригадзірам, які ўжо спяшаў да яе.

— Што здарылася?

— Нічога, — з прытворным спакоем адказала Аня, — Паглядзець хачу, ці чыста працуе.

— Чыста, Ганулька. Працягвай у тым-жа духу, — ветліва ўсміхнуўся бригадзір.

Ад сэрца адразу адлягло. Але ўсё-ж захацелася правярыць самой. На рашотным стане заўважыла шмат здробленай

саломы. Гэтага не павінна быць. «У чым-жа прычына? — падумала Аня. — Відаць, няправільна адрэгуляваны дэкі». Узняла інструмент, падладзіла дэкі і зноў села за штурвал. Ну, цяпер на поўны ход!

Маладыя калгаснікі Іван Ефіменка і Пётр Повад на хаду падстаўляюць усё новыя мяшкі. Да камбайна няспынна пад'язджаюць падводы, забіраюць мяшкі са збожжам і адвозяць для ачысткі і прасушкі. Праз пару дзён адборнае збожжа будзе адпраўлена роднай дзяржаве.

Познім вечарам учотчыкі вымяралі ўбраны ўчастак.

— Колькі? — спытала Аня. — Дацягнуць-бы да нормы.

— Якраз восем гектараў — дзённая норма.

Аня ведала, што калі ў першы дзень убрала восем гектараў, то ў далейшым перакрые норму.

— А колькі Тоня Мінчык убрала? — пацікавілася Аня.

— Яшчэ не мералі, — адказаў учотчык. — Заўтра паведамлю.

Рудакоўская МТС Палескай вобласці мае дзесяць камбайнаў, на пяці з іх працуюць дзяўчаты. Юля Савянок убірае збожжа ў калгасе імя Леніна Хойніцкага раёна, Тамара Мятліцкая — у калгасе «Кастрычнік», Юля Рудзянок — у калгасе «Шлях Сталіна», а Тоня Мінчык разам з Аняй Заяц — у калгасе «Большэвік».

Пяць дзяўчат-камбайнераў у адной машынна-трактарнай станцыі! Зараз да гэтага ўжо прызвычаліся. А ў мінулым годзе, калі Аня са сваім памочнікам Тоняй Мінчык выехалі ў поле, сёй-той з калгаснікаў насміхаўся:

— Паненкі! Усёроўна ў вас нічога не выйдзе. Дарма толькі жыта таптаць будзеце.

Але Аня не разгубілася. Яна была ўпэўнена, што справіцца з работай. Не дарма-ж пяць месяцаў вывучала гэтую складаную машыну ў Рудакоўскай школе механізацыі. І яна гэта даказала на справе. Працуючы ў розных калгасах Хойніцкага раёна, Аня скасіла 270 гектараў збожжа, значна перавыканаўшы сезоннае заданне.

Сёлета Тоня Мінчык стала таксама камбайнерам.

Неяк перад уборкай ураджаю па дарозе ў МТС на нараду камбайнераў сяброўкі разгаварыліся:

— Як ты думаеш, Аня, — спытала Тоня Мінчык, — здолееш убраць сёлета больш 270 гектараў?

— Я абавязана больш зрабіць. Нельга-ж на адным месцы таптацца.

— І я так думаю, — згадзілася Тоня.

На нарадзе Аня Заяц абавязалася ўбраць не менш 450 гектараў збожжавых культур і насеннікаў шматгадовых траў і выклікала на соцыялістычнае спаборніцтва Тоню Мінчык.

Сяброўкі пачалі ўборку збожжа ў калгасе «Большэвік» у адзін і той-жа дзень. Назаўтра бригадзір паведаміў, што Тоня Мінчык не адстае ад сяброўкі.

У наступныя дні Аня Заяц убрала па 9—10 гектараў азімага жыта.

— Высокапрадукцыйная работа аграгата, — расказвае Аня Заяц, — залежыць перш за ўсё ад пастаноўкі тэхнічнага догляду за машынай. Я і мой памочнік Валодзя Бандарэнка пасля рабочага дня ачышчаем машыну ад асцюкоў, пылу і бруду, правяраем матор і асноўныя вузлы машыны, раніцай яшчэ раз правяраем усе мацаванні і акуратна змазваем.

Вядома, не лёгка дастаюцца поспехі. Нядаўна, напрыклад, камбайн так заграз у пяску, што яго прышлося выцягваць трактарам. А часам бывае, што камбайн у поўнай спраўнасці, а вымушан прастойваць. Гэта здараецца таму, што праўленне калгаса не вылучыла пастаянных людзей для абслугоўвання аграгата.

Але якімі-б вялікімі ні былі цяжкасці, Аня Заяц, Тоня Мінчык і іншыя дзяўчаты-камбайнеры паспяхова іх пераадоляваюць. Аб гэтым сведчаць вынікі іх штодзённай працы на ўборцы ўраджая. За першы тыдзень работы, напрыклад, Аня Заяц скасіла 70 гектараў жыта, Юля Савянок — 77, Тоня Мінчык — 69 гектараў. Камбайны, нібы магутныя караблі, горда плывуць сярод хваль густога збожжа, а з бункераў няспынна струменіць залацісты патоў поўнаважкага збожжа.

Я. РЫЎКІН.

МАЛАДЫЯ МЕХАНІЗАТАРЫ

Я заўсёды з цікавасцю сачу за выступленнямі ў друку перадавікоў сельскай гаспадаркі і прамысловасці. Кожнае выступленне хвалюе мяне, узнімае настрой.

Даўно мару напісаць у газету або часопіс аб рабоце нашай брыгады. Не для таго, вядома, каб пахваліцца. Проста, хочацца раскажаць, як працуем.

У 1950 годзе комсамольская арганізацыя накіравала мяне на работу ў МТС. Неўзабаве дырэцыя прапанавала ехаць на курсы трактарыстаў. Скажаць праўдзе, я ніколі ў вочы не бачыла дзяўчыну-трактарыста, а тут рантам самой прапанавалі вучыцца. Прызнаюся, спачатку нават пабойвалася: ці спраўлюся часам?

Вучылася шэсць месяцаў.

Здаўшы ўсе экзамены на добра і выдатна, вярнулася ў МТС. Мне далі трактар КД-35.

Аднойчы сустрэў мяне старшыня калгаса імя Мічурына і кажа:

— Валя, табе не хочацца працаваць у сваім калгасе? Табе-ж самой стане сорамна, калі наша зямля будзе горш апрацавана.

Я падумала і згадзілася. І сапраўды, куды-ж лепш ісці працаваць, як не ў свой калгас?

Нас у брыгадзе было трое дзяўчат. Свой план, які даручыла нам МТС, мы выканалі на 141 процант. За ўвесь сезон ні старшыня калгаса, ні адзін з брыгадзіраў паляводчых брыгад не зрабілі нам заўвагі. Наадварот, і сёлетар старшыня сказаў: «Прысылайце ў наш калгас жаночую трактарную брыгаду».

Зараз нас ужо не трое, а восем дзяўчат-трактарыстак, і не адзін, а цэлыя чатыры трактары: два ДТ-54, адзін КД-35 і адзін ХТЗ. Наша брыгада поўнаасцю ўкомплектавана інвентаром: у нас 4 сеялкі, 2 прычэпы для сеялак, 2 лущыльнікі і 2 культыватары. Са сваімі заданнямі і планами спраўляемся. Радковым спосабам засеялі замест 380 гектараў 424. Закультывавалі 879 гектараў супроць 600. З культывацыйнай папараў у калгасах імя Молатава і імя Мічурына справіліся не толькі па ўмове: паднялі ўвесь папар.

Асабліва прышлося папрацаваць на трактары ДТ-54 у калгасе «Пагранічнік Беларусі», дзе ўзнімалі цаліну.

У часе касавіцы скасілі трактарнай касілкай 15 гектараў замест 12 па ўмове.

Рыхтуючыся да ўборкі збожжа камбайнамі і жніяркамі, агледзелі 500 гектараў плошчы, на якой прадстаяла нам працаваць.

Мы спаборнічаем з брыгадай Мар'і Кірычэнка з Жалудоцкай МТС. Разам з Мар'яй я вучылася на курсах трактарыстаў. Мы добра ведаем адна адну, і нам цікава спаборнічаць.

У маі Мар'я Кірычэнка прыязджала знаёміцца з нашай брыгадай. У чэрвені я ездзіла да яе. Як выявілася, Кірычэнка перагнала нас па мяккаму ворыву, затое адстала па радковай сяўбе. Па іншых відах работ таксама працуем не аднолькава: на адных яны перавыканаюць, на другіх мы іх абганім. Падводзячы вынікі спаборніцтва, мы пераканаліся, што нам трэба яшчэ падцягнуцца.

Цяпер у нашай брыгадзе ёсць зменныя трактарысты, і працаваць нам зручней.

На веснавых работах добра працавала ў нашай брыгадзе Данільчык Мар'я. Гадавы план на трактары ДТ-54 к канцу чэрвеня яна выканалі на 65 процантаў, план радковай сяўбы — на 135 процантаў, культывацый зябліва — на 250 процантаў.

Нядрэнна працавалі Кулеш Зінаіда, Бажок Серафіма, Патапчык Ліда.

Калгасы клапацяцца аб нас, забяспечваюць усім неабходным, своєчасова завозяць гаручае і змазачныя матэ-

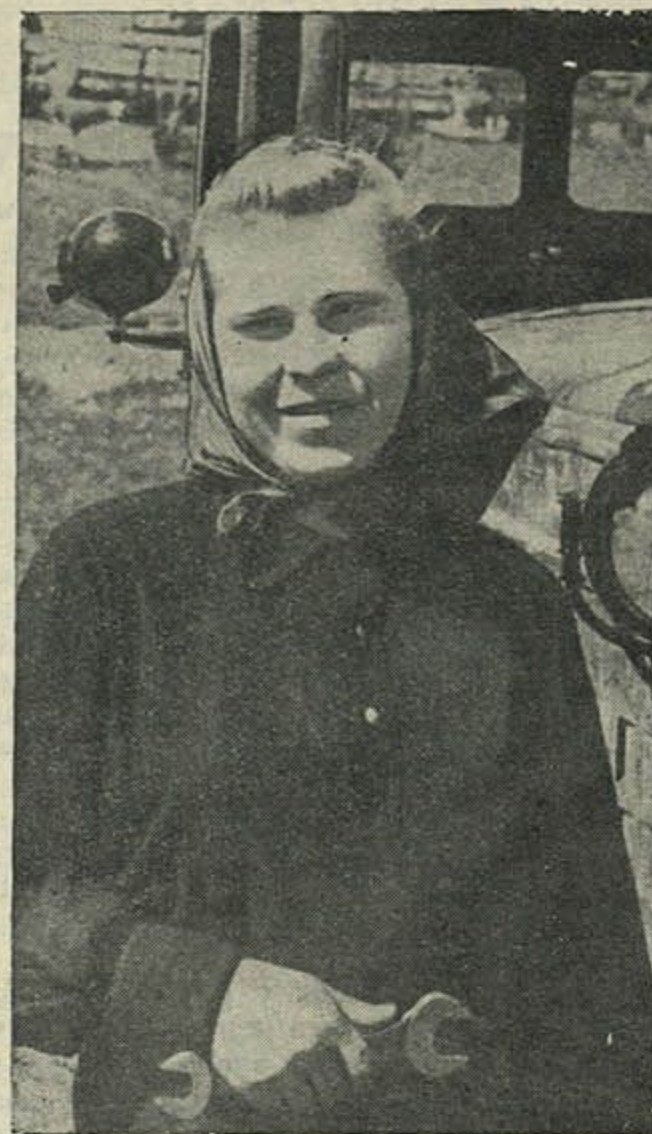
Лета

Засявалі палі
Мы ў калгасе з табою.
А сягоння пайшлі
Па сцяжынцы ў жытное

Паглядзець, ці даспеў
Колас бронзавы ў полі.
Такіх песень не пеў
Я ні з кім і ніколі...

Нашай дружбы вянкі
Там спляталі мы з кветак,
А ў калоссях цяжкіх
Калыхалася лета.

Яраслаў ПАРХУТА

— Я люблю сваю работу і трактар, на якім апрацоўваю калгасныя палі, — гаворыць Надзея Кураш, перадавая трактарыстка Чапаеўскай МТС Полацкай вобласці.

Сакрэт яе поспеху ў тым, што яна добра асвоіла трактар «ДТ-54», умее кіраваць камбайнам «С-4» і ільіо-камбайнам.

Фото І. Шышко

рыялы — асноўнае, без чаго нельга абыйсціся.

Наша брыгада размяшчаецца ў двух калгасах: імя Молатава і імя Мічурына. У калгасе імя Молатава мы маем дзве кватэры. На мічурынцаў таксама не ў крыўдзе. Яны нам далі кватэру з трох пакояў і пакая адпачынку, дзе вісіць Дошка паказчыкаў за кожную змену, а таксама знаход іцца пераходны Чырвоны сцяг, заваяваны лепшай трактарнай брыгадай. Тут ёсць мастацкая і палітычная літаратура, тут выпускаюцца «баявыя лісткі». Усе члены маёй брыгады стараюцца ўдасканаліваць сваю прафесію, павышаць палітычны ўзровень.

Хоць у нашай брыгадзе яшчэ маладыя механізатары, але трэба спадзявацца, што вучоба, дапамога МТС і калгасаў дадуць нам магчымасць быць у радах перадавікоў.

В. КАЧКО,

брыгадзір 1-й жаночай трактарнай брыгады Свіслацкай МТС Гродзенскай вобласці.

Гульня дзяцей

ДЗЕЦІ ва ўзросце ад 4 да 7 год, так званыя дашкольнікі, адметны вялікай рухавасцю. Гэта тлумачыцца тым, што арганізм іх мацнее і развіваецца, шукае прымянення сваім сілам.

Нармальныя, здаровыя дзеці ў гэтым узросце не любяць хадзіць мерным крокам. Яны бегаюць, падскакваюць, скачуць на адной назе, куды-небудзь узбіраюцца: на лесвіцы, дахі, дрэвы; усё хапаюць рукамі — бяруцца за запалкі, малаткі, нажы; ім хочацца ўсё рабіць самім. «Я сам!», «Я сама!» — часта пачуеце вы ад такіх малышоў.

А ад бацькоў у гэты-ж час можна пачуць: «Сядзі!» «Не бегай — павалішся!», «Дай, я зраблю: ты не ўмееш!». Такія бацькі не ўяўляюць сабе ўсю важнасць дзіцячай патрэбы ў руху.

Дзеці, патрэба якіх у руху задавальняецца і рэгулюецца адпаведна іх узросту і фізічных сіл, значна здаравей, выносливей і менш схільны да ўсякіх хвароб, чым дзеці, якім не даюць магчымасці бегаць, свавольць і гэтым умацоўваць сілы.

Нельга забываць, што ва ўзросце ад 3 да 7 год закладваецца фундамент фізічнага здароўя чалавека. І калі мы хочам, каб нашы дзеці раслі моцныя, фізічна развітыя, мы не павінны тармазіць іх патрэбу ў руху.

Кожны, хто калі-небудзь насіў у гіпсе пашкоджаную руку або нагу, добра ведае, у які стан прыходзяць яны, прабывшы доўгі час без руху. Няма намагацца ў прыходзіцца прыкласці, каб вярнуць да нармальнага стану аслабевышы, абясцелены орган.

Тое-ж, прыкладна, атрымліваецца і з целам дзіцяці (яго рукамі, нагамі, яго мышцамі), калі яму не даюць свабодна практыкаваць іх у працэсе рознастайных рухаў.

У калгасе «Перамога» яслі ўжо працуюць. 25 маці кожную раніцу перад адыходам на работу ў поле прыносяць сюды сваіх дзяцей. У цёплыя дні гадыца ясляў Вольга Данілаўна Бухавец выходзіць з дзецьмі на прагулку.

Дайце дзіцяці свабоду руху, дайце яму чыстае паветра, сон і ежу!

Вось тыя ўмовы, якія садзейнічаюць нармальнаму росту, фізічнаму развіццю ўсякага жывого арганізма.

Прырода надзяліла дзіця не толькі патрэбай рухацца, есці і спаць. Яна дала яму яшчэ і багатую фантазію, сілу і яркасць пачуццяў.

У дашкольным узросце дзіця ў сваіх учынках і дзеяннях кіруецца галоўным чынам пачуццямі. Захацеў — і зрабіў. Спадабалася — і ўзяў. Значэнне гэтых асаблівасцей дзіцячага ўзросту бацькі павінны добра ведаць і ўлічваць.

Перш за ўсё трэба паклапаціцца, каб дзеці ўвесь час былі заняты. Няма нічога згубней бяздзейнасці — крыніцы ўсякіх заганаў. Яна руйнуюча дзейнічае як на фізічны, так і на псіхічны стан не толькі дарослага, але і дзіцяці.

Бацькі павінны сачыць за тым, каб дзейнасць дзіцяці не шкодзіла ні яму, ні навакольным, не прымала бурнага характару, не ператамляла, не знесіла дзіцяці, каб яна была асэнсаванай, г. зн. мэтанакіраванай і змястоўнай.

Дзеці любяць гуляць. Дзякуючы сваёй багатай фантазіі яны кожны прадмет могуць ператварыць у цацку. Якога чужоўнага коніка можна зрабіць з палкі, якія чужоўныя паравозы і грузавікі — з перакуленых крэсел і табурэтак!

Вось гэтую дзейнасць бацькі і павінны скарыстаць, як плёную глебу для развіцця фізічных і духоўных сіл дзіцяці, для фарміравання яго характару. Для гэтага неабходна мець хоць-бы невялікую, але добра падбраную бібліятэчку. Добрая кніга дапамагае арыентавацца ў складаных пытаннях выхавання, пазбегнуць многіх памылак, вырашціць для дзяржавы і грамадства сумленых, карысных людзей.

Бацькі павінны выдзеліць дзіцяці ў пакоі асобны куточак, у якім яно магло-б свабодна, нікому не перашкаджаючы, займацца. Летам трэба адвесці для гульні месца на дварэ або ў садзе, але так, каб дзеці знаходзіліся перад вачыма дарослых.

Для таго каб гульні былі больш змястоўныя, каб дзеці не псавалі і не ламалі патрэбных у гаспадарцы рэчаў, неабходна паклапаціцца таксама і аб цацках. Набываючы цацку, трэба цікавіцца не толькі яе выглядам, але і яе педагагічнай каштоўнасцю, ці адпавядае яна ўзросту дзіцяці, чаму можа навучыць.

Для вельмі рухавых дзяцей трэба купляць цацкі, якія патрабуюць уседлівасці і канцэнтраванасці, напрыклад: кубікі, лато, лялькі, будаўнічы матэрыял і да т. п. Для вялых-жа і пасіўных трэба выбіраць цацкі, якія патрабуюць руху: мяч, абруч, тачка, конік на колах і інш.

Наогул-жа неабходна ўлічваць псіхафізічны стан дзіцяці, умела чаргаваць рухавыя і спакойныя гульні. Гэта спрыяе добраму настрою, дзеці не капрызнічаюць, не ператамляюцца.

Самі дзеці не ўмеюць правільна рэгуляваць ні сваю дзейнасць, ні адпачынак. Часта бегаюць да поўнага знясілення, а то, засядзеўшыся за гульнёй, пачынаюць нервавацца, капрызнічаць. Як у тым, так і ў другім выпадку бацькі павінны своечасова прыйсці на дапамогу: стомленае рухавымі гульнямі дзіця заняць спакойнай гульнёй, не парушаючы аднак намечаных дзіцем планаў, а толькі дапаўняючы іх і расшыраючы, каб гульня стала яшчэ цікавей.

У сваіх творчых гульнях дзіця заўсёды адлюстроўвае навакольнае жыццё. Чым ярчэй яго ўражанні, тым цікавей і рознастайней гульні. Але гэта не значыць, што дзіця трэба загружаць уражаннямі, вялікай колькасцю цацак. Трэба памятаць, што занадта вялікая нагрузка расстрайвае нервовую сістэму, а разам з ёю і агульны стан здароўя. Дзіця робіцца або вельмі вялым і пасіўным, або вельмі ўзбуджаным і раздражальным, траціць апетыт, сон.

Дзіцяці не трэба даваць адразу многа цацак, бо ўвага яго будзе рассявацца і цікавасць да цацак хутка прападзе.

Нярэдка дзеці доўга забаўляюцца аднымі і тымі-ж цацкамі — любімай лялькай, сабакам, мядзведзікам. Адны і тыя-ж цацкі могуць заўсёды цікавіць, калі гульня ўзбагачаецца новым зместам. У такім выпадку яны з'яўляюцца нібы саўдзельнікамі гульні. У іншых выпадках цацка вельмі хутка перастае цікавіць. Тады яе трэба схаваць і праз нейкі час зноў вярнуць дзіцяці.

Якім шляхам гульня дзіцяці ўзбагачаецца зместам?

Для дзіцяці ўсё нова, усё цікава. Прагулка ў лес, сад, гарод, на рэчку ўзбагачаюць цэлым радам новых адчуванняў, уяўленняў, паняццяў. Чытанне казак, вершаў таксама садзейнічае разгортванню сюжэтаў гульні. Дзеці мо-

гуць выбіраць для гульні персанажы праслуханных казак. Лёгка выконваюцца ў асобах такія казкі, як «Рэпка», «Церамок».

У гульні раскрываюцца такія бакі характару, аб якіх бацькі не падзяраюць пры звычайных умовах жыцця. Фантазія, ініцыятыва, настойлівасць, вытрымка, цяперанне, знаходлівасць, адносіны да іншых дзяцей — уступчывасць, запальчывасць, эгаізм, хітрасць, прагнасць і цэлы рад іншых якасцей — адкрываецца ў працэсе гульні хутчэй і ярчэй, чым у звычайных умовах жыцця.

Вывучаючы такім чынам дзяцей, бацькі бачаць, якія рысы характару неабходна заахвочваць, развіваць, а з якімі трэба змагацца, выкараняць, выпраўляць.

Перад бацькамі стаяць вельмі складаныя і адказныя задачы. Па меры росту дзіцяці яны ўсё ўскладняюцца. Дзіцяці трэба прывіць рад называў:

працоўных, санітарна-гігіенічных, выхавальцаў у ім звычайкі культурных паводзін, культуру пачуцця і думкі, умацаваць волю, загартаваць здароўе. І пры ўсім гэтым нельга павучаць, бо розум дзіцяці і яго воля яшчэ слабыя. Тут трэба прымяняць прыклад, паказ, зыходзячы з анатома-фізіялагічных і псіхалагічных асаблівасцей дашкольнага ўзросту.

Дзіця ўжо з самага ранняга ўзросту трэба прывучаць да самаабслугоўвання і пасільнай працы. Завязаць і развязаць шнуркі на сваіх чаравіках, зашпіліць і расшпіліць гузікі на сукенцы, паліто, прынесці, аднесці або падаць бацькам патрэбную рэч — усё гэта дзіця павінна выконваць з радасцю і ахвотай, без усякага прымусу.

З ростам дзіцяці кола яго працоўных абавязкаў павінна расшырацца. Яно можа прыбраць пакой, памыць пасуду, дапамагчы ў доглядзе малодшых дзяцей.

Калі праца карысная і пасільная —

дзіця палюбіць яе і з радасцю будзе выконваць свае абавязкі.

Дзіця ў пяць-шэсць год, бачачы працу бацькоў, іх любоў і клопаты аб сабе, не можа не пранікнуцца да іх пачуццём пашаны. Іх аўтарытэт будзе для яго непахісны, павага і любоў да іх зробіць яго паслухмяным.

Адкладваць выхаванне дзіцяці да часу, калі яно падрасце, паразумнее і пойдзе ў школу («Там усяму і навучыцца»), нельга. Тое, што ўпушчана ў дашкольным узросце, цяжка назярстаць у школьным.

Гульні дзіцяці — вось тая школа, куды само жыццё прыводзіць яго, закладаючы ў дзіцячую прыроду патрэбу рухацца, сілу эмоцый, яркасць фантазіі. На абавязку бацькоў ляжыць абсталяванне гэтай школы ўсім неабходным для выхавання і навучання. На іх абавязку ляжыць і асваенне метадаў выхавання.

Яўгенія КАЗАЧОНАК.

Прачытайце гэтую кнігу

„ЛЮДЗІ АСОБАГА СКЛАДУ“

В. І. Казлоў — Герой Савецкага Саюза, адзін з арганізатараў усенароднай барацьбы на акупіраванай тэрыторыі з ненавіснымі фашысцкімі захопнікамі, сам баяц-партызан — напісаў кнігу «Людзі асобага складу». Гэта — кніга аб тым, як у смерцельна небяспечны для нашай Радзімы час беларускі народ не пакарыўся моцнаму і каварнаму ворагу, не стаў на калені перад акупантамі, а, сабраўшы ўсе свае фізічныя і духоўныя сілы, тудымі стаў на абарону Радзімы. У кнізе паказваецца, як увесь беларускі народ, ад малага да старога, граміў захопнікаў у тылу, не даючы ім ні хвіліны спакою.

З агульнай масы партызан аўтар выдзяляе такіх герояў, як Гальчэню і старшыню калгаса Труцікава — людзей, якія на барацьбу з ворагам аддалі ўвесь свой багаты жыццёвы вопыт; як палымяных комсамольцаў Феню Конанаву і Майстрэнку, якія білі ворага з усім запалам юнацтва; як хлопчыка Адамку — яшчэ зусім дзіця, які праявіў цуды кемлівасці і стойкасці. Такіх людзей было дзесяткі тысяч сярод партызан Беларусі.

Аўтар назваў партызан Вялікай Айчыннай вайны людзьмі асобага складу. І сапраўды — людзі, якія ў небяспечны для Радзімы час кінулі свае насаджаныя месцы і, кіруючыся толькі палымянай любоўю да роднай савецкай дзяржавы і вялікай нянавісцю да прыгнятальнікаў, ішлі ў рады партызан, каб аддаць усе свае сілы і жыццё на барацьбу з ворагам, — сапраўды людзі асобага складу.

Гэтых простых савецкіх людзей выхавала партыя Леніна — Сталіна, наш савецкі лад. Яны бачылі плады вялікіх свабод, пазналі радасць творчай працы і гатовы былі на масавы гераізм у імя маці-Радзімы. Такіх людзей не ведала гісторыя.

І чым далей у мінулае адыходзяць дні Вялікай Айчыннай вайны, тым больш выразна і значна паўстаюць перад намі слаўныя справы беларускіх партызан.

Аўтар проста, так, як было ў жыцці, расказвае аб гераічнай мужнасці і маральнай чыстаце савецкіх людзей, якія апынуліся ў тылу ворага, аб кіруючай ролі падпольных арганізацый большэвіцкай партыі і комсамола. Ні жорсткасць гітлераўцаў, ні іх крывавае расправы з мірным насельніцтвам, ні шыбеніцы і здзекі не зламалі волі свабодалюбіва-

га беларускага народа, і ён з агнём і мячом падняўся на ворага. Адны са зброяй у руках пайшлі ў лясы, другія вялі разведку, трэція дапамагалі партызанам хлебам, адзеннем, лячылі і хавалі раненых. Не было ніводнага сумленнага чалавека, які-б стаяў у баку ад усенароднай барацьбы.

Праўдзіва і без прыкрас паказвае аўтар, як савецкія людзі, аказаўшыся ў тылу ворага, не маючы яшчэ вопыту партызанскай барацьбы, крок за крокам збіраючы сілы, вучыліся ваяўнічаму майстэрству, уступалі ў сутычкі з мацнейшым праціўнікам і перамагалі яго; як зараджалася і мацнела партыйнае падполле, як падпольшчыкі выходзілі насельніцтва, падтрымлівалі веру ў перамогу, узнімалі шырокія масы на свяшчэнную вайну супроць захопнікаў. Партызанскія атрады паступова ператвараліся ў грозную сілу, наводзілі жах на гітлераўцаў. Гарэла зямля пад нагамі фашыстаў. Ні днём, ні ўначы не было ім спакою. Народныя месціўцы, выконваючы з натхненнем наказ правадыра, грамілі ворага ўсюды, дзе-б ён ні з'явіўся.

«Ва ўсіх раёнах, гарадах і сёлах рэспублікі, а таксама ў атрадах, — гаворыць аўтар, — нястомна працавалі большэвіцкія падпольныя партыйныя камітэты і пярвічныя партарганізацыі, тысячамі ніцей звязаныя з насельніцтвам. Комуністы і комсамольцы былі душой партызанскага руху, з'яўляючыся прыкладам для партызан і партызанак. Яны заўсёды знаходзіліся ў першых радах адважных байцоў за справу народа.

Плэннай была работа падпольных большэвіцкіх арганізацый Беларусі і барацьба беларускіх партызан і партызанак таму, што імі непасрэдна кіраваў ЦК КП(б)Б, савецкі ўрад і ЦК ВКП(б) на чале з вялікім Сталіным».

Імя Сталіна заўсёды было на вуснах партызан. З яго імем яны ішлі ў бой, яго імя падтрымлівала дух, дапамагала пераносіць цяжкія ўмовы жыцця ў лесе. Шмат гарачых радкоў прысвечана ў кнізе вялікай сардэчнай народнай любові да таварыша Сталіна, да роднага ўрада, да Масквы.

Партызанская барацьба на Беларусі была ўсенароднай вайной. Выдатную ролю адыгралі ў ёй жанчыны. У савецкіх жанчын былі свае рахункі з фашыстамі. Яны помсцілі за дзяцей, за адабранае шчаслівае жыццё, за здзекі, за гумо-

Марка Ваўчок

(Да 45-годдзя з дня смерці)

вы бізун, які гестапаўцы часта пускалі ў ход, прымушаючы пакарыцца. Але замест пакорлівасці яны толькі распальвалі нянавісць у сэрцах жанчын.

У партызанскай барацьбе не было такога ўчастка, на якім не праявіла-б сябе жанчына. Вечную славу заслужылі адважныя і разумныя разведчыцы, нястомныя арганізатары, прапагандысты сярод насельніцтва, сувязныя, санітаркі.

Як асілак, паўстае перад намі Насця Ярмук з сяла Барыкава. Гэтая простая калгасніца, скромная і ціхая жанчына, маці многіх дзяцей, разыкуючы жыццём, знаходзіць у сабе сілы пераадолець ворага хітрасцю і кемнасцю. Яна ратуе раненага партызана і становіцца адной з самых актыўных разведчыц.

Як жывы, паўстае перад намі светлы вобраз партызанкі Фені Конанавай, апісаны аўтарам з асаблівай цеплынёй і любоўю. Скромная настаўніца-комсамолка, мала чым прыкметная ў звычайным жыцці, яна становіцца героем, як загартаваны салдат, перамагае ў баі з фашыстамі. Цярпіліва, з велізарнай вытрымкай яна вядзе работу сярод насельніцтва, дастаўляе каштоўнейшыя звесткі аб праціўніку, здабывае для партызан языка — буйнага эсэсаўца, і ўсё гэта пад сілу маладой дзяўчыне. Выконваючы свой патрыятычны абавязак, яна не ведае страху і стомы.

Аднойчы ўначы Феня натыкаецца на паліцэйскую засаду і ўступае ў бой. З аднаго боку — шэсць паліцаяў, з другога — юная дзяўчына з рэвальверам у руках. Колькі трэба было знайсці ў сабе адвагі і сіл, каб не толькі не ўцячы ад насеўшых здраднікаў, але і выйсці пераможцай! Паліцаям і ў галаву не прыйшло, што яны некалькі гадзін вялі бой з дзяўчынай.

Пазней, калі Феня Конанова трапіла ў рукі гестапаўцаў, яна паказала такую стойкасць пры катаваннях, што прывяла фашыстаў у шаленства. Яны не здолелі вырваць ні аднаго слова ў замучанай да смерці дзяўчыны, апрача гарачых слоў, звернутых да таварыша Сталіна.

У кнізе паказана многа жанчын-партызанак, якіх асабіста ведаў або сустракаўся аўтар у агульнай барацьбе. Але іх значна больш — гэтых патрыётак, заслугі якіх перад Радзімай неацанімы. Паэтам і гісторыкам, пісьменнікам і вучоным ёсць над чым папрацаваць, каб у славіць гераічныя справы народа-воіна, народа-пераможцы.

Галоўны герой кнігі «Людзі асобага складу» — народ. Увесь беларускі народ. Партызанскі рух тым быў і моцны, што працоўныя Беларусі праявілі вялікае адзінства.

Кроўная сувязь народа з партызанамі асабліва ярка паказана аўтарам на будаўніцтве партызанскага аэрадрома. А гэта-ж строга сакрэтная, звязаная з рызыкай справа. Аэрадром-жа працаваў не адзін дзень і нават не адзін год. Значыць, тысячы патрыётаў, разыкуючы жыццём, аберагалі яго, як сваё дзецішча, не дапускалі да яго ворага.

Або ўзяць такі прыклад. Калі Феня Конанова, вытрымаўшы бой з паліцэйскімі, схавалася ў вёсцы, ні адзін чалавек не выдаў сваёй слаўнай настаўніцы, хоць усе ведалі, дзе яна хаваецца. Фашысты ўрэшце спалілі ўсё насельніцтва вёскі. Такая згуртаванасць, такая стойкасць уласціва толькі людзям асобага складу.

Падзеі, апісаныя В. І. Казловым, — толькі пачатак партызанскай вайны, першы перыяд барацьбы, калі шмат сіл ішло на шуканні, на авалоданне майстэрствам перамагаць. Савецкі чытач з нецярплівасцю будзе чакаць далейшага апісання гераічнай барацьбы беларускіх партызан ва ўсёй рознастайнасці яе форм і праяў.

А. ЗАХАРАВА,

удзельніца партызанскай барацьбы на Беларусі.

Мар'я Александраўна Вілінская нарадзілася 22 снежня 1834 г. каля горада Орла ў сям'і дробнага рускага памешчыка Вілінскага. Дванаццацігадовай дзяўчынкай аддалі яе ў Харкаўскі пансіён. Пазней, жывучы ў сваёй цёткі ў Орле, яна сустракалася з рускімі пісьменнікамі і фалькларыстамі — Лесковым і Кірэўскім. Тут-жа яна пазнаёмілася і з палітычным ссыльным Апанасам Марковічам, які ўвесну 1847 года разам з Тарасам Шэўчэнкам быў арыштаваны як член нелегальнага Кірыла-Мёфодыеўскага брацтва.

У студзені 1851 года Мар'я Александраўна выходзіць замуж за Марковіча і выязджае з ім на Украіну. У Чарнігаве, Кіеве яна ўзмоцнена вучыцца украінскую мову і культуру, збірае фальклорныя матэрыялы, запісвае народныя украінскія песні.

Рашаючае значэнне для фарміравання яе дэмакратычнага светапогляду мела прагрэсіўная руская літаратура і палымяныя рэвалюцыйныя вершы Тараса Шэўчэнкі, які яшчэ ў 1845 годзе ў паэме «Каўказ» заклікаў усе народы роднай краіны на барацьбу з царскім самадзяржаўем: «Змагайцеся — пераможце!».

У канцы 1857 года ў Пецярбургу вышла кніга «Народныя апавяданні», падпісаныя Марка Ваўчком. Гэты псеўдонім пісьменніца захавала на ўсё жыццё.

Кніга была высока ацэнена прагрэсіўнай грамадскасцю. І. С. Тургенев адрэдагаваў пераклад апавяданняў на рускай мове і ва ўступным слове пісаў: «Маларускія чытачы даўно ўжо пазнаёміліся з «Народнымі апавяданнямі» Марка Ваўчка, і імя яго стала дарагім, хатнім для ўсіх яго землякоў. Адчувалася патрэба зрабіць яго такім-жа і для вялікарускай публікі».

Тарас Шэўчэнка прысвяціў пісьменніцы верш «Марку Ваўчку». Дабралюбаў, Пісарэў надрукавалі артыкулы, у якіх высока ацэньвалі апавяданні Марка Ваўчка. Герцэн, атрымаўшы ад Тургенева кнігу Марка Ваўчка, пісаў: «Марка Ваўчка хачу бачыць; яе кніга такая непараўнальная рэч, што я нават раіў перакладаць па-англійску».

У 1859—67 гады Марка Ваўчок жыве ва Францыі, Англіі; сярод палітычных эмігрантаў сустракаецца з Герцэнам, Огаровым, знаёміцца ў Парыжы з пісьменніцай Жорж Санд,

У сваіх неўміручых творах з жыцця украінскіх і рускіх сялян Марка Ваўчок паказвае трагедыю прыгоненых людзей.

Так, у апавяданні «Гарпіна» пісьменніца паказвае бессардэчнага памешчыка, які выганяе на паншчыну маці, у якой цяжка хварэе дзіця. Вярнуўшыся ўвечары дамоў, яна застае дзіця мёртвым і ў роспачы вар'яецца.

Прыгоннік-памешчык у апавяданні «Адарка» узяў пакаёўкай пятнаццацігадовую дзяўчынку, абясчэсціў яе, а потым падараваў Адарку, як рэч. Свабодная казачка Алеся, адпугаючыся на заклік свайго высокароднага сэрца, вышла замуж за прыгоннага Залатарэнка. Апрача гора і бяспраўя, гэтая гераіня апавядання «Казачка» нічога больш у жыцці не ведала.

Вярнуўшыся ў Расію ў 1867 годзе, Марка Ваўчок выдае збор сваіх твораў у чатырох тамах. Пазней яна перакладае творы Віктара Гюго, Андэрсена і іншых аўтараў на украінскую мову, перапісваецца з Нікалаем Гаўрылавічам Чэрнышэўскім, які дае ёй каштоўныя творчыя парады.

Памерла Марка Ваўчок 10 жніўня 1907 года каля горада Нальчыка. Буйнейшы украінскі пісьменнік Іван Франко пісаў у некролагу аб ёй: «Няўмольная смерць скасіла гэтую вялікую сілу».

Зараз творы Марка Ваўчка вывучаюць шэсць з паловай мільёнаў вучняў Савецкай Украіны. Яе апавяданні перакладаліся і перакладаюцца на многія мовы народаў нашай краіны, а таксама на французскую, балгарскую, англійскую і іншыя замежныя мовы.

СОНЦА — — КРЫНІЦА ЖЫЦЦЯ

Што прадстаўляе сабой Сонца? Выдатнае па сваёй навуковай дакладнасці і паэтычнаму характару апісанне Сонца даў вялікі рускі вучоны Міхаіл Васільевіч Ламаносаў. Ён гаворыць у вершах:

«Там агненны валы стремятся
И не находят берегов,
Там вихри пламенные крутятся,
Борющиеся множество веков;
Там камни, как вода, кипят,
Горящи там дожди шумят».

Такі ў дакладнасці выгляд мае Сонца пры назіранні ў тэлескоп. Гарачыня на паверхні Сонца дасягае шасці тысяч градусаў (прыпомнім для параўнання, што жалеза ў доменных печах кіпіць, выпрамяняючы асляпляльнае святло, пры тэмпературы ўсяго ў тысяччу семсот градусаў).

Адлегласць ад Зямлі да Сонца многа раз вымярала астраномы. Яна складае 149 з паловай мільёнаў кіламетраў. Калі-б да Сонца можна было ляцець на рэактыўным самалёце з хуткасцю ў тысяччу кіламетраў у гадзіну, то прышлося-б прабыць у дарозе 17 год.

Не глядзячы на такую вялікую адлегласць, Сонца з Зямлі ўяўляецца ў выглядзе прыкметнага дыска. Гэта гаворыць аб яго гіганцкіх размерах. Сапраўды, папярочнік Сонца ў 109 раз больш зямнога і складае 1 мільён 391 тысяччу кіламетраў.

Асляпляльна яркая паверхня Сонца ўтворана распаленымі парамі метала кальцыя і называецца фотасферай. Вышэй яе знаходзіцца чырванаватая абалонка з вадарода, у якой і адбываюцца апісаныя Ламаносавым выбухі — масы вадарода выкідаюцца на вышыню ў пяцьсот тысяч або нават у мільён кіламетраў.

На светлай паверхні Сонца часамі з'яўляюцца цёмныя плямы. На працягу адзінаццаці год колькасць плям расце, а затым змяншаецца. Апошні раз вялікая колькасць плям адзначалася ў 1948 годзе. У гэты час паверхня Сонца бывае крыху гарачэй.

Плямы ёсць не што іншае, як віхры распаленых газаў. Буйныя плямы лёгка заўважыць простым вокам. Трэба толькі глядзець на Сонца праз цёмнае шкло або пры захадзе, калі бляск яго аслабеў.

Па руху плям вучоныя вылічылі час вярчэння Сонца. Аказалася, што Сонца абарачаецца вакол сваёй асі няроўнамерна: на экватары за 25, а каля полюсаў за 34 дні.

Калі праз сярэдзіну сонечнага дыска праходзіць буйная пляма, то на нашай планеце адбываюцца незвычайныя з'явы: спыняецца дзеянне тэлеграфа, шум пераходзіць у радыеперадачы, асабліва на кароткіх хвалях, а на поўначы — у Мурманску, Ленінградзе — ночамі відаць палярнае ззянне.

Прычына гэтых з'яў адна — ад плямы ў напрамку Зямлі нясуцца электрычныя частачкі і праз паўтара-два дні дасягаюць верхніх слаёў зямной атмасферы. Тут, на вышыні ад 300 да 100 кіламетраў над паверхняй Зямлі, яны выклікаюць палярныя ззянні.

Састаў распаленай сонечнай атмасферы ўстаноўлены дакладна. Аказалася, што там знаходзяцца тыя-ж хімічныя элементы, што і на Зямлі, але ў іншай прапарцыі. Больш за ўсё лёгкіх газаў: вадарода і гелія. Затым ідуць: кісларод, магній, азот, крэмній, вуглерод, сера, жалеза, кальцый, натрый і іншыя элементы.

Гэты факт пацвярджае адзінства матэрыі ў Сусвеце, сведчыць аб аднастайным хімічным саставе нябесных цел. Усё гэта даказвае, што паміж Зямлёй і нябеснымі цэламі няма розніцы. Нябесныя свяцілы і Зямля — аднолькава матэрыяльныя целы.

Значэнне Сонца заключаецца перш за ўсё ў тым святле і цяпле, якім яно залівае Зямлю. Без жыватворчых праменьняў святла, без дастатковага сонечнага цяпла Зямля хутка ператварылася-б у ледзяную пустыню.

Але значэнне сонечных праменьняў заключаецца яшчэ і ў тым, што яны

сваім хімічным уздзеяннем забяспечваюць існаванне і развіццё ўсяго арганічнага жыцця на Зямлі. Толькі пад уздзеяннем прамяністай энергіі святла ў раслінах, іменна ў тых зялёных частках, у якіх змяшчаецца хларафіл, адбываецца разлажэнне паглынутай з паветра кіслаты.

Вуглекіслата, якая складаецца з кісларода і вуглерода, распадаецца на свае састаўныя часткі. Кісларод паступае ў паветра (ім дыхаюць жывёлы, у тым ліку і чалавек), а вуглерод з дадаткам атрыманых карэньнямі раслін раствараў іншых хімічных элементаў служыць для будовы цела раслін: ствала, галін, лісця, кветак і пладоў.

Так, з мёртвых, неарганічных вяршчэстваў праменні святла ў зялёным лісце расліны нараджаюць жывое арганічнае вешчаство. Гэты працэс, які носіць назву фотасінтэза, быў вывучаны нашым вялікім батанікам, слаўным вучоным-рэвалюцыянерам К. А. Тіміразевым, чый помнік упрыгожвае адну з плошчаў Масквы.

Зялёная расліна, паглынаючы энергію Сонца, перадае яе чалавеку і жывёле ў выглядзе расліннай ежы. Ежа, — гаворыць Тіміразеў, — з'яўляецца нібы кансервам сонечных праменьняў.

Другі выдатны вучоны, глебзнаўца В. Р. Вільямс, адзначаючы велізарнае значэнне раслін, якія забяспечваюць жыццё на Зямлі, гаворыць, што «пераўтварыць прамяністую энергію, дзеючую энергію святла ў скрытую энергію ежы мы можам толькі пры ўдзеле раслін — жывых арганізмаў». У будучым, бяспрэчна, навука даб'ецца гэтага хімічным шляхам у лабараторыях.

Сонца служыць крыніцай жыцця не толькі на нашай, але і на іншых планетах, дзе, як напрыклад на Марсе, устаноўлена існаванне расліннасці.

Сонца сапраўды з'яўляецца крыніцай і носьбітам жыцця. Дзе Сонца — там жыццё.

Дацэнт С. Н. Срэдзінскі.

Салодкія словы і горкія справы

„Я ПАКАХАЎ Вас не толькі за знешняе харавство, але і за добрае сэрца, за здаровы розум. Маё каханне да Вас — не парыву пачуццяў і не выпадкова набегшая навальніца, а самае сапраўднае, справядлівае каханне, заслужанае Вамі, народжанае ва ўмовах цяжкіх перажыванняў. Таму яно павінна быць чыстасардэчным, сумленным і пастаянным».

Такім курскім салаўём заліваўся Нікалай Васільевіч Трафімаў — галоўны бухгалтар Брэсцкага аблпрознапромсаюза, намеціўшы сваю чарговую ахвяру.

Лена Е., маладая прыгожая дзяўчына, не вельмі паддавалася чароўнай музыцы хітраспеленых слоў, і таму Трафімаў вымушаны быў вышчоўкваць усё новыя трэлі:

«Лена! Калі чалавек кахае, яму хочацца ведаць праўду аб узаемным каханні, яму хочацца быць заўсёды разам з каханым чалавекам...».

Можна падумаць, што пясняр знаходзіцца дзесьці далёка-далёка ад каханага чалавека, што сэрца не дае яму спакою, а рука міжвольна цягнецца да алоўка і старанна выводзіць дарагое слова «Лена»... Яму так хочацца быць разам! Але... тысячы кіламетраў раздзяляюць іх, і больш нічога не застаецца, як толькі пісаць, пісаць аб пачуццях, надзеях, марах... Аднак не варта так думаць: Лена і Трафімаў жывуць у адным і тым-жа горадзе; можна сесці на трамвай ці аўтобус, і бедны пакутнік апынуўся-б ў момант каля аб'екта свайго ўздыхання.

Але Трафімаў чамусьці аддаваў перавагу не асабістым сустрэчам. Ён любіў выказваць свае пачуцці не проста, глядзячы любімай у твар (чаго добрага, яшчэ заўважыць няшчырасць), а праз маўклівага пасярэдніка — паперу... Недарма-ж кажуць, што папера ўсё сцерпіць. Перакананы ў гэтым, Трафімаў пісаў:

«Метад выказвання пачуццяў шляхам перапіскі я лічу лепшым, бо ў пісьме можна пісаць проста, шчыра, праўдзіва, што не кожны можа выказаць пры асабістай размове».

Можа скласціся ўражанне, што Трафімаў — зусім малады чалавек, што ён упершыню закахаўся і таму пры сустрэчах з любімай чырванее, заікаецца і наогул не ведае, як трымаць сябе. На самай-жа справе Трафімава далёка за трыццаць. Да знаёмства з Ленай ён прайшоў ужо добрую школу жыцця. Асабліва багаты вопыт набыў у галіне пакарання жаночага сэрца.

К 1950 году Трафімаў быў вольны і аблытваў новую ахвяру.

Як-бы там ні было, але салодкія словы і ўрачыстыя абяцанкі зрабілі сваю справу. Лена дала згоду выйсці за яго замуж. 12 мая 1951 года Трафімаў і Лена ўрачыста зарэгістравалі свой шлюб у загсе. І як толькі гэта сталася фак-

там, у Трафімава адразу прапаў салаўіны голас і знікла жаданне «заўсёды быць разам з каханым чалавекам». Праз тры дні, 15 мая, ён выехаў на работу ў горад Брэст, а жонку пакінуў у Мінску. Першы месяц ён яшчэ прысылаў пісьмы, а потым перастаў.

Аднойчы Лена атрымала з Брэста пісьмо. Почарк быў незнаёмы. Лена захвалывалася: ці не здарылася што з мужам? Яна прагна ўпілася ў радкі, а калі падняла галаву, на вачах былі слёзы: жывы і здаровы муж зноў зашчоўкаў салаўём, толькі перад другой... Не паверыўшы пісьму, у Брэст выехала маці Лены. Прыпёрты да сцяны фактамі, Трафімаў заплакаў кнігаўкай перад цешчай: «Не буду больш так рабіць; абяцаю наладзіць наша сямейнае жыццё. Не гаварыце толькі нічога Лене».

І вось Трафімаў пачаў «наладжваць» жыццё з Ленай. Праўду кажучы, гэта быў беспрэцэдэнтны здзек з маладой жанчыны. Неўзабаве ў Мінск прыехаў сябра Трафімава, які перадаў Лене радасную вестку: муж прасіў яе прыгатавацца да ад'езду, бо праз два дні за ёю прыедзе. Лена зволілася з работы, прыгатавалася і пачала чакаць... Але мінуў тыдзень, другі, а муж не паказваўся. Тады Лена вырашыла паехаць да яго сама.

Маладую жонку, хоць і нежаданага гасця, прыйшлося прыняць. Трафімаў пасляў яе ў свайго таварыша ў Кобрыне, а сам пачаў узмоцнена дабівацца

кватэры. Прычыны былі важныя — прыехала жонка, чакаецца дзіця... І таму кватэру ён атрымаў даволі хутка. На гэтым, здаецца, і павінны былі-б скончыцца ўсе «непаразуменні». Трафімаў і Лена былі разам, мелі кватэру, заставалася толькі жыць, пажываць ды добра нажываць. Жыць, вядома, дружна, паважаючы і шануючы адзін аднаго. Іменна так, як калісьці пісаў сам Трафімаў: «Сябры ўзаемна абавязаны шчыра і праўдзіва адносіцца адзін да аднаго, ва ўсіх выпадках задавальняць жаданні бакоў, калі яны накіраваны на ўмацаванне сяброўства, а таксама ўзаемна аберагаць жыццё і здароўе абодвух».

Залатыя словы! Нават дзіўна, як маглі зляцець яны з пярэ чалавека, які ніколі не збіраўся сам іх выконваць? Аберагаць здароўе абодвух! Сваё Трафімаў аберагаў. А вось як ён клапаціўся пра здароўе Лены.

— Ты павінна тэрмінова ехаць у Мінск, — заявіў ён у першы-ж дзень пасля перасялення ў новую кватэру.

— Чаго? — спытала Лена.

— Як чаго? А ў цябе-ж пашпарт яшчэ не перапісаны на маё прозвішча...

Як бачыце, справа была сапраўды «тэрміновай». І ў той-жа вечар Лена выехала ў Мінск.

— У-ух! — уздыхнуў з палёгкай Трафімаў. — Туды выправіў, а як зрабіць, каб назад не прыехала?

Ён падышоў да стала, дзе ляжалі ўсякія паперкі. Раптам позірк яго спыніўся на адным з «чарнавікоў» уласнага пісьма да Лены: «Лена, калі чалавек кахае... яму хочацца быць заўсёды разам з каханым чалавекам». Трафімаў іранічна ўсміхнуўся.

Жыццё, лёс, пачуцці другога чалавека для Трафімава не мелі значэння. Як толькі Лена паехала, ён пачаў насылать тэлеграмы: «Не выязджай, мяне пераводзяць у Мінск». На самай-жа справе яго ніхто і не думаў пераводзіць.

Зразумеўшы гэтую хітрасць, Лена без згоды мужа прыехала сама ў Брэст. Тут Трафімаў не вытрымаў і паказаў сваё сапраўднае нутро. Жонцы з сямімесячнай цяжарнасцю заявіў, што жыць з ёю больш не жадае. І падмацаваў гэта «важкім» аргументам: «Ты стала непрыгожай»...

Наводзінамі Трафімава былі абураны нават родная яго маці і сястра. Яны пісалі Лене: «... Ён забыўся, што будзе сын ці дачка — гэта для сапраўднага бацькі была-б радасць, але ён усё забыў... Аднак Трафімаў добра памятаў і ведаў, што неўзабаве стане бацькам.

Даведаўся ён, што Лена падала на яго ў суд. Каб адцягнуць тэрмін уплаты аліментаў, ён тры разы не з'явіўся, а на чацверты прыслаў тэлеграму з просьбай адкласці суд да радюў жонкі. Сказаць папраўдзе, гэта яму ўдалося: суд адбыўся ў той-жа дзень, калі Лена радзіла.

Трафімаву было прысуджана выплачваць жонцы 50 процантаў яго акладу: 25 процантаў — аліменты і 25 — дапамога на час кармлення дзіцяці. Аднак Трафімаў пасылае Лене не 50, а 25 процантаў і то пасля неаднаразовага

патрабавання судовага выканаўцы. І не дзіва: ён-жа сам галоўны бухгалтар — колькі хоча, столькі і пасылае...

Трафімаў не толькі несумленны муж, ён такі-ж дрэнны і сын. Пра маці, якая выгадала і вывучыла яго, таксама забыўся і не дапамагае.

Але не лёгка абудзіць у Трафімава сумленне. Ён шукае ўсё новых ахвяр. Цяпер ён зноў ажаніўся (не развёўшыся з Ленай) на бухгалтару арцелі «Новы шлях» Рудаковай Каці.

Ёй, відаць, спяваў тое-ж самае, што і Лене: «Я даволі сур'ёзна падыходжу

да вырашэння пытання аб сваім будучым і цалкам усведамляю тую вялікую адказнасць перад сумленнем, перад грамадскасцю і перад бацькамі, калі наша будучае не будзе мець поспеху...».

У кодэксе законаў ёсць пункт, у якім сказана, што калі чалавек зрабіў злачынства свядома, то павінен несці за яго цяжэйшае пакаранне.

З пісьмаў Трафімава відаць, што ён дзейнічае свядома. А таму і прысуд грамадскасці павінен быць яму самы суровы.

А. ВАЛЯНЦІНАУ

ПАРАДЫ ПА КУЛІНАРЫІ

ГРЫБЫ У СМЯТАНЕ

Грыбы ачысціць, прамыць і абварыць гарачай вадой. Паклаўшы іх у сита, даць сцячы вадзе, нарэзаць лустачкамі, пасаліць і абсмажыць на масле. Перад канцом смажання ў грыбы дадаць чайную ложку мукі і перамяшаць: затым пакласці смятану, прасіпаць, пасыпаць цёртым сырам і запяць. Пры падачы на стол пасыпаць грыбы зелянінай, пятаўшкі або ўкропам.

Можна таксама запяць ў смятане і кансерваваныя грыбы. Для гэтага трэба зліць расол, а грыбы прамыць, парэзаць і падсмажыць. Усё астатняе рабіць таксама, як і са свежымі грыбамі.

На 500 г свежых грыбоў — 1/2 шклянкі смятаны, 25 г сыру, 1 чайную ложку мукі і 2 ст. лыжкі масла.

САЛЯНКА ГРЫБНАЯ

Капусту нашынковаць, пакласці ў каструлю, дабавіць масла, крыху вады, воцат і тушыць каля гадзіны. За 15—20 хвілін да канца тушэння дадаць тамат-пюрэ, нарэзаныя лустачкамі гуркі, цукар, соль, перац, лаўровы ліст.

Грыбы (белыя, падбярэзавікі, рыжыкі і іншыя) ачысціць, прамыць і пакласці на 10—15 хвілін у кіпячую вадку, затым нарэзаць лустачкамі і абсмажыць у масле. Склаўшы грыбы ў міску, на той-жа патэльні падсмажыць цыбулю і змяшаць яе з грыбамі, дадаўшы нарэзаны гурок, соль, перац.

Палову тушонай капусты ўкласці слоём на патэльні, на капусту пакласці прыгатаваныя грыбы і зноў пакрыць слоём капусты, што засталася. Пасыпаўшы капусту сухарамі і спырнуўшы маслам, паставіць патэльні ў духоўку для запякання.

Пры падачы на стол на селянку можна пакласці лустачку лімона або масліны.

Грыбную селянку можна прыгатаваць таксама з квашанай капусты, не дабаўляючы ў гэтым выпадку воцату. Свежыя грыбы можна замяніць салёнымі або сушанымі.

На 500 г свежых грыбоў — 1 кг свежай капусты, 1 салёны гурок, 1 галоўку цыбулі, 2 ст. лыжкі тамат-пюрэ, 1—2 чайныя лыжкі цукру, 2 ст. лыжкі масла.

ЗАСОЛКА

Для халоднай засолкі бяруць рыжыкі, грузды, валнушкі, сыраежкі. Грузды, валнушкі і сыраежкі трэба пакласці ў халодную вадку на 5—6 гадзін, а рыжыкі толькі прамыць.

Падрыхтаваныя грыбы ўкласці радамі ў бачонкі, керамікавыя або шклянныя слоікі і перасыпаць соллю. На 1 кг грыбоў бярэцца 50 г солі для груздоў, валнушак і сыраежак і 40 г для рыжыкаў.

Пасля пасолу грыбы накрываць драўляным кружком, які свабодна ўваходзіць у бочку або слоік, і пакласці на яго груз. Калі грыбы асядуць, дадаць да іх новыя, каб напоўніць пасуду.

Пасля запаўнення пасуды, прыкладна праз 5—6 дзён, праверыць, ці ёсць у грыбах расол. Калі расолу мала, трэба павялічыць груз. Для паспявання грыбоў патрабуецца 1—1 1/2 месяцы.

Гарачая засолка робіцца наступным чынам. Грыбы ачысціць, рассартаваць; у белых, падбярэзавікаў і падасінавікаў абрэзаць карэньчыкі, якія можна засаліць асобна ад шляпак. Буйныя шляпкі, калі іх засольваюць разам з дробнымі, можна разрэзаць на 2—3 часткі. Падрыхтаваныя грыбы прамыць халоднай вадой, а валуі вымачыць на працягу 2—3 дзён.

Пры гарачым засоле на 1 кг падрыхтаваных грыбоў бярэцца:

солі	2 ст. лыжкі
лаўровага лісту	1 лісцік
перцу гарошкам	3 шт.
гваздзікі	3 »
укропу	5 г
лісту чорных парэчак	2 шт.

У каструлю ўліць 1/2 шклянкі вады (на 1 кг грыбоў), пакласці соль і паставіць на агонь. Калі вада закіпіць, пакласці грыбы. У час варкі грыбы трэба акуратна памешваць, каб яны не прыгарэлі. Калі вада закіпіць, старанна зняць шумоўкай пену, пасля чаго пакласці перац, лаўровы ліст, іншыя прыправы і варыць пры акуратным памешванні, лічачы з моманту закіпання: белыя грыбы, падасінавікі і падбярэзавікі — 20—25 хвілін, валуі 15—20 хвілін, а валнушкі і сыраежкі 10—15 хвілін. Грыбы гатовы, калі яны пачалі асядаць на дно, а расол робіцца празрыстым. Звараныя грыбы акуратна перакласці ў шырокую пасуду, каб яны хутка астывуць. Астыўшыя грыбы перакласці разам з расолам у бачонкі або слоікі і закрыць. Расолу павінна быць не больш адной пятай часткі да вагі грыбоў. Грыбы бываюць гатовы да ўжывання праз 40—45 дзён.

НА ПЕРШАЙ СТАРОНЦЫ ВОКЛАДКІ: Волга-Данскі суднаходны канал імя В. І. Леніна. Буксірны цеплаход пры выездзе з камеры шлюза № 9. Фото С. Крапіўніцкага.

НА АПОШНЯЙ СТАРОНЦЫ ВОКЛАДКІ: У доме адпачынку для цяжарных жанчын (Ждановічы). Каляровае фото Е. Ігнатзіч.

Адказы рэдактар А. П. УС. Рэдакцыйная калегія: К. А. АБУШЭНКА, М. Н. БАРСТОК, Г. Л. ДАЗОРЦАВА, А. Н. ЗАХАРАВА, М. Ф. НІКІФАРАВА, Ф. А. НОВІКАВА, А. І. ФЕДАСЮК, В. І. ФІЛІПАВА.

Журнал «Работница и крестьянка» на беларуском языке. Издание ЦК КП(б)Б.

Адрас рэдакцыі: Мінск, вул. Пушкіна, 55.
АТ 73603 Тыраж 25.000 Цана 1 р. 50 к.

Тэл. 2-33-03.
Падпісана да друку 15/VIII. 1952 г.

Друк. арк. 3. Аўт. арк. 4.
Зак. 390.

Друкарня імя Сталіна, Мінск, Пушкіна, 55

